Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

ILUSTRIRANI LIST ZA MESTO IN DEŽELO

Cena 1 lira

DRUŽINSKI TEDNIK

Če je lepo vreme na Jožefovo,
naj veselo bo srce kmetovo.

Slovenski rek

Leto XV. V Ljubljani, 18. marca 1943-XXI. Štev. 11 *(696)*

»DRUŽINSKI TEDNIK«
izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 38-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti 2 lire v znamkah.

NAROČNINA
1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir, vse leto 40 lir. — V tujini 64 lir na leto. — Naročnino je treba plačati vnaprej.

CENE OGLASOV
V tekstnem delu: enostolpčna petitna vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 lir; v oglasnem delu 4.50 lire. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. — Notice: vrstica 7 lir. Mali oglasi: beseda 0.50 lire. Oglasni davek povsod še posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

Danes:
Naša nova pravljica:
Arif išče srečo
(Gl. str. 4.)

Živahni letalski boji nad tunizijskem bojiščem

Potopitev angleškega parnika „Empress of Canada". - Uspešen napad na pristanišče v Bonu

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 10. marca svoje 1019. vojno poročilo:

V Tuniziji nič omembe vrednega.

Nemški bombniki so napadli pristanišče Alžir, zadeli pristaniške naprave in poškodovali neki srednje velik parnik.

Iz skupine sovražnih letal, ki je včeraj bombardirala Palermo, je naša protiletalska obramba v pristanišču Empedoclu sestrelila dve letali.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 11. marca svoje 1020. vojno poročilo:

Na tuniziiskem bojišču delovanje izvidniških oddelkov. V letalskih spopadih so naši lovci sestrelili 12 sovražnih letal. Sovražna letala so bombardirala Gafso in povzročila mnogoštevilne žrtve med civilnim prebivalstvom.

Skupina naših torpednih letal 105. oddelka pod poveljstvom letalskega stotnika Manciniija Urbana s Cesane (Forli) je napadla sovražni konvoj med Bougiem in Alžirjem. Potopili smo neki 15.000 tonski sovražni parnik, neki trgovski parnik iste nosilnosti in en rušilec pa poškodovali. S tem novim uspehom je italijansko letalstvo od začetka vojne dalje potopilo en milijon ton sovražnega ladjevja.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 12. marca svoje 1021. vojno poročilo:

V Tuniziji smo napade sovražnih oklepnih voz zavrnili s topniškim ognjem in bombardiranjem.

Sovražnik je izgubil deset letal. Štiri so sestrelili italijanski in nemški lovci, štiri protiletalsko topništvo, dve pa naši tanki.

Letalski napadi v bližini Tunisa so povzročili mnogo žrtev med civilnim prebivalstvom.

Včeraj pozno popoldne so oddelki naših torpednih letal bombardirali pristanišče v Bonu in zadeli tri zasidrane sovražne parnike.

V srednjem Sredozemlju so nemški lovci v spremstvu konvoja zavrnili sovražni napad in dva sovražna bombnika zbili v morje.

Preteklo noč so sovražna letala bombardirala Palermo in okolico. Med prebivalci je deset ranjenih, trije so pa mrtvi. Sovražnik je naredil občutno škodo na zasebnih poslopjih.

Z operacij včerajšnjega dne se eno naše letalo ni vrnilo v oporišče.

Ena naša podmornica se ni vrnila v oporišče. Skoraj vsa posadka se je rešila.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 13. marca svoje 1022. vojno poročilo:

Na tuniziiskem bojišču delovanje izvidnic.

Naša strmoglavna letala so na nekem sovražnem letališču uničila mnogo sovražnih letal.

Sovražnik je bombardiral Suso (Tunizija). Osem ljudi je mrtvih, 12 pa ranjenih. Nekaj zažigalnih in rušilnih bomb je sovražnik odvrgel tudi na Tunis in povzročil znatno škodo na zasebnih hišah.

Nemški lovci so v zraku nad Tunizijo sestrelili 6 sovražnih letal.

Oddelki nemškega letalstva so v sredo 11. t. m. napadli neki sovražni konvoj, ki je plul severno od Bona. Težko so poškodovali 3 parnike s skupaj 24.000 tonami in en rušilec. Neki drug konvoj so nemška letala napadla pri Philippevillu in zadela s torpedi dve sovražni ladji.

V zalivu Bona so naše letalske torpedovke zadele neko veliko sovražno letalo. Med bombardiranjem Palerma je naše protiletalsko topništvo zbilo en sovražni večmotornik, da se je zrušil v morje jugovzhodno od Torre Verdute (Agrigento).

Dve naši letali se nista vrnili z bojnih poletov.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 14. marca svoje 1023. vojno poročilo:

V Tuniziii normalno izvidniško delovanje.

Nemški lovci so prestregli sovražni letalski oddelek, ki je skušal napasti neko naše letališče na južnem odseku tuniziiskega bojišča. V letalskih bojih so sestrelili 19 sovražnih letal.

Nemški bombniki so bombardirali pristanišče v Bonu. Eno sovražno ladjo so zažgali, nekaj jih pa poškodovali.

Sovražna letala so včeraj bombardirala Ragusa. Med prebivalci je 13 oseb ranjenih.

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 15. marca svoje 1024. vojno poročilo:

V Tuniziii je slabo vreme oviralo kopenske in letalske boje: naše topništvo je sestrelilo eno sovražno letalo.

Nad Sicilskim prelivom so italijanski lovci zbili en angleški dvomotornik.

Naša torpedna letala so pri Bonu napadla neki sovražni konvoj in zadela s torpedi neki velik sovražni parnik.

V noči na 13. marec so se ob tuniziiski obali spopadli nemški motorni čolni s skupino angleških rušilcev. Nemški motorni čolni so potopili dva angleška rušilca.

Na Atlantskem oceanu je naša podmornica pod poveljstvom ladijskega poročnika Gianfranca Gazzana iz Milana potopila 23.500 tonski angleški oceanski parnik »Empress of Canada«, natovorjen s četami.

Italijanski hitri čolni so na severovzhodni obali Črnega morja napadli skupino ruskih motornih torpedov in motornih čolnov. Dva sovražna čolna so poškodovali, sami so se pa brez izgub vrnili v oporišče.

Sovražna letala so napadla Pozzallo (Ragusa) in povzročila na zgradbah lažjo škodo. Med prebivalci je eden mrtev.

Velivoli italiani sopra la costa tunisina portano nuove truppe e requisiti. — Italijanska letala nad tuniziisko obalo. Pripeljala so nove čete in potrebščine.

Vladar na razstavi zavoda za rimske študije

Rim, 10. marca. Vel. Kralj in Cesar je obiskal razstavo na Piazzi Navona, prirejeno v Kraljevem zavodu za rimske studije. Vladarja, ki ga je spremljal prvi pobočnik, so sprejeli guverner Rima, predsednik zavoda, generalni tajnik razstave in drugi odličniki. Vladar si je pazljivo ogledal razstavljena dela in izrazil svoje vzvišeno zadovoljstvo spričo odlične in važne prireditve.

Prestolonaslednik pri Duceju

Rim, 10. marca. Duce je sprejel prestolonaslednika in se z njim razgovarjal o njegovi nedavni inšpekciji na Sardiniji in o drugih vprašanjih vojaškega značaja.

DUCEJEVA NAVODILA STRANKI

Ustanovitev združenja družin padlih in ranjenih pri letalskih napadih. — 1,387.000 fašistov pod orožjem

Rim, 12. marca. Pod predsedstvom Duceja je bilo 11. marca ob 17. uri zborovanje nacionalnega direktorija Stranke ob navzočnosti podtajnikov, članov in inspektorjev. Po odreditvi pozdrava Duceju je tajnik Stranke tovariško pozdravil v imenu Črnih srajc nove člane po zakonu, ki bodo v nacionalnem direktoriju krepko prispevali s svojo vero in izkustvom, nakar je obširno poročal o delovanju PNF v zadnji dobi, ko je bilo delovanje čedalje bolj odločno usmerjeno po Ducejevih ukazih k potrebam, nastalim zaradi vojnega stanja.

Fašistovske organizacije so zastavile vse svoje energije, tako da so povsod in ob vsakem času vsi čutili odkrito in ljubeznivo solidarnost Režima do borečega se naroda. Z mnogoštevilnimi pobudami so fašistovske organizacije, skladno z zahtevami trenutka, pomagale vojakom, delavcem in vsem, ki so zaradi vojnih dogodkov prišli z običajnega načina življenja. V smislu čedalje bolj neposredne skladnosti s potrebami naroda je bila izvršena nova sestava nacionalnega direktorija, ki je, obsegajoča zvezne tajnike iz raznih pokrajin, omogočila neposrednejši stik osrednjih organov s praktičnimi in idealnimi stremljenji ljudske množice. V ta namen so bile odrejene pogoste inspekcije v federacijah borbenih fašijev v vsej Italiji ter je bilo sklicanih mnogo krajevnih raportov zveznih tajnikov, da bi bile vse bolj učinkovite akcijske smernice, tičoče se prehrane.

Nacionalno združenje družin civilnih padlih

V tem vnetem in budnem delu je Stranka imela pred očmi zlasti prebivalstvo, proti kateremu sovražnik najbolj divja s svojo podlo teroristično akcijo. V ta namen je Stranka po natančnih ukazih Duceja izdelala statut novega nacionalnega združenja družin civilnih padlih, pohabljenih in invalidov zaradi letalskega bombardiranja. Ustanovitev tega združenja, ki jo je nacionalni direktorij odobril, je dejanski dokaz stalnega zanimanja s katerim Stranka ščiti vse, ki s ponosno dušo prenašajo nevšečnosti in žrtve vojne, usmerjeni z vsem svojim duhom proti zmagi.

Združenje, ki bo po sklepu Duceja podrejeno Stranki, hoče uradno posvečati vrednote, iz katerih črpa narod svojo dejavno vero in tudi kreposti, ki se izražajo s krvno žrtvijo civilnega prebivalstva, ki prenaša z vzvišenim odrekanjem in patriotičnim razumevanjem posledice sovražne zlohotnosti, pri čemer se čedalje bolj utrjujejo čustva neizprosnega sovraštva do sovražnika. Ustanovitev združenja bo še bolj poudarila ustreznost akcije Stranke z gmotnimi in moralnimi potrebami prizadetih ter bo omogočila čedalje bolj primerno podporo v skladu z dejanskimi potrebami sedanjega stanja, poslužujoč se fašistovskih organizacij, ki so nedvomno najbolj sposobne za dosego postavljenega smotra.

Središča za poškodovance ob sovražnih napadih

Nadaljnja očitna manifestacija naglega in uresničujočega stila, ki je moral dati pečat vsemu udejstvovanju v tem odseku, so pravila, ki jih je nacionalni direktorij PNF na Ducejev ukaz določil v sporazumu z notranjim ministrstvom za izvajanje podpiranja prizadetih ob sovražnih letalskih napadih. Odslej bo glavno orodje tega podpiranja novi organ, katerega je sklenil ustanoviti narodni direktorij, in sicer bodo to podporna središča za oškodovance ob sovražnem vojnem napadu. Tem središčem so dodeljene po skrbno proučenem načrtu naslednje glavne naloge:

1. Zbiranje oškodovancev takoj po napadih in podelitev prve moralne in gmotne podpore.

2. Zbiranje s pomočjo posebnih obrazcev izjav poglavarjev družin in posameznikov o obsegu prestane škode, o številu družinskih članov, ki jim je treba pomagati, o njih neposrednih potrebah, o možnosti nastanitve pri sorodnikih ali prijateljih v kraju ali v drugih občinah itd.

3. Takojšnja priskrba zavetja.

4. Izstavitev družinskim poglavarjem izjave z opisom škode in dobljene podpore, potrebnih bonov za življenjske potrebščine in morebiti neobhodnih oblačil, bonov za nastanitev v spalnicah, hotelih itd. za čas pred odselitvijo pri tem upoštevajoč potrebo, da morajo biti v najkrajšem času postelje, spalnice in obednice v kraju zopet na razpolago.

5. Zbiranje prošenj za dnevno podporo, ki se morajo potem izročiti upravnim oblastem, ki odločajo o obsegu pomoči in njene materialne razdelitve.

6. Izplačevanje potrebnih vsot poškodovancem, ki so potrebne takoj za življenje in to v meri, ki jo smatra za primerno tajnik Fašija ali zaupnik krajevne skupine.

7. Določanje dokončnega bivališča za družine in posameznike ter načina preselitve, na podlagi seznama o sprejemnih možnostih prebivalcev v pokrajini; sezname sestavijo prefekture s sodelovanjem federacij borbenih fašijev.

8. Pošiljanje podpirancev v spalnice in obednice.

Podporna središča bodo odseljencem pomagala po potrebi tudi med tranzitom ter bodo takoj pričela svoje delovanje, da bodo z največjo naglico rešila naloge, ki jim jih je dodelil Duce in katere je Stranka sprejela z živim ponosom in zavestjo, da tako vedno bolj goreče nudi lasten prispevek k udejstvovanju naroda v vojni. Kakor ukrepi ministrskega sveta bo tudi ustanovitev teh središč narod sprejel z najglobljo hvaležnostjo, ker je potrdilo skrbstva in dejanske hvaležnosti, s katero Režim sledi in pomaga prebivalstvu, ki je izpostavljeno anglosaškemu terorizmu, ki pa je tem bolj brezuspešen, čim bolj je krut.

Dejanska skrb za delavske množice

V okviru tega obširnega udejstvovanja v prid borečega se naroda je bila posvečena posebna pozornost zaščiti delavskih pravic, ki v obratih in na polju žilavo sodelujejo v bojnem naporu naroda. Z nagradami ob dvajsetletnici je Režim ponovno dokazal, kako mu je pri srcu usoda delovnih množic, ki so sprejele velikodušni Ducejev ukrep z živimi dokazi hvaležnosti. Volja delovnih množic do sodelovanja in čedalje bolj vnetega in žilavega dela v proizvodnji, ki je temeljni činitelj naše vojaške sile, se je še bolj ojačila. V sporazumu s pristojnimi ministrskimi in sindikalnimi organi so se podpirala vsa vprašanja, tičoča se skrbstva in podpiranja kategorij. Posebna pozornost je bila posvečena razvoju in jačenju podjetniških menz. V ta namen je Stranka z lastno akcijo skrbela za to, da so delavci v vojni proizvodnji, ki se morajo strogo držati delovnega urnika, dobili čim bolj popolne in izdatne obede. Ta namen je bil dosežen tudi z nakazovanjem posebnih dodatnih obrokov po ministrstvu za poljedelstvo in gozdove.

Doslej dosežene uspehe kažejo naslednje številke: V obratu je več ko 4000 menz z 1,100.000 gostov. Ti podatki pa še niso dokončni, kajti ustanavljajo se nove menze ob sodelovanju interesiranih sindikalnih organizacij in Dopolavora.

Stranka je bila z resnično stvarnim duhom in razumevanjem za potrebe naroda v vojni navzočna s svojim delom v vseh gospodarskih odsekih, sodelujoča pri reševanju vprašanj sindikalnega značaja, ojačujoča lastno udejstvovanje na vseh področjih vojnega gospodarstva in sodelujoča pri reševanju najnujnejših vprašanj poljedelske proizvodnje, organizacije oskrbovanja in razdeljevanja živil.

Obsežno delo v propagandi in obdarovanju

Od posebnih potreb, nastajajočih iz vojnega stanja, so bila inspicirana tudi vsa ostala udejstvovanja Stranke, tako v propagandi tiska kakor v obdarovanju. V zadnjem semestru je nacionalni direktorij PNF poslal federacijam borbenih fašijev in drugim ustanovam nad 251.000 zavojev s propagandnim gradivom. V industrijskih in poljedelskih podjetjih v 80 pokrajinah je bilo 507 zborovanj, katerih se je udeležilo nad 538.000 delavcev. Prirejenih je bilo 168 radijskih zborovanj za skupne poslušalce s posebnimi oddajami ter 5 radijskih obveščevalnih oddaj tedensko za poljedelske množice. Sindikalni vodito-

Unità di navi da guerra italiana in viaggio pel Mediterraneo. — Enote italijanskih bojnih ladij na vožnji v Sredozemlju

lji so očrtali na posebnih zborovanjih vprašanja, ki najbolj zanimajo razne kategorije z ozirom na vojno. S pomočjo lastnega tiskovnega urada je Stranka povečala in vzporedila vedno bolj organično funkcijo odredbenih listov in tednikov federacije borbenih Fašijev, razširjajoč tako s pomočjo teh organov kakor tudi z vestnikom tiskovnega urada PNF najvažnejše vesti za politično usmerjenje.

Posebno plodno je bilo udejstvovanje bojevniškega urada, s pomočjo katerega je bilo razdeljenega za 100 milijonov lir podpornega gradiva in gmotne pomoči skupinam in posameznikom, pripadajočim operirajočim in zasedbenim četam. Obilen prispevek je Stranka dala tudi k organiziranju podpornih vlakov Glavnega stana vojske. Nadaljevalo se je razdeljevanje več ko 500.000 kolonialnih zavojev, ki bo izčrpano v mesecu marcu in ki je vzbudilo največjo hvaležnost med borci. Spopolnjena je bila oddaja družinskega radija.

Dr. Göbbels o novem evropskem redu

Berlin, 13. marca. Nemški propagandni minister dr. Göbbels je sprejel danes zastopnike tujezemskega tiska pri nemški vladi, katere je prisrčno pozdravil in se z njimi nato razgovarjal o najbolj aktualnih vprašanjih, odgovarjajoč na številna vprašanja, ki so mu jih časnikarji sami zastavili.

Najbolj aktualno vprašanje, o katerem je dr. Göbbels govoril, je letalska ofenziva, ki jo vodi Anglija proti Nemčiji, ko napada najrajši mesta, ki so nemškemu narodu najljubša. Potem, ko je ožigosal zlobno sadistično brutalnost Anglosasov, s katero izvajajo svoje teroristične napade na civilno prebivalstvo, zgodovinske spomenike in umetniške zaklade Nemčije, je dr. Göbbels na kratko omenil svoječasni predlog Nemčije za opustitev letalske vojne. Ta predlog je sovražnik imel za znak slabosti. Dr. Göbbels je nato omenil neskončno potrpežljivost, s katero je nemška vlada prenašala sovražne napade, preden je odgovorila z istim sredstvom.

Nadaljnje vprašanje, ki so ga časnikarji zastavili ministru, je bilo o novem evropskem redu. Dr. Göbbels je ob tej priliki jasno prikazal stališče sil Osi, ki je v očitnem nasprotju s stališčem Anglosasov in zlasti Angležev. Angleži upajo v bistvu, da bo po vojni na evropski celini približno uveljavljen tak sistem, kakor je bil prejšnji, kar bi Angliji z izkoriščanjem umetnega »ravnovesja sil« omogočilo špekulacije, kakršne je vedno gojila v preteklih stoletjih in kar bi bilo neizbežno v nasprotju z željami posameznih narodov, ki naj bi še sestavljali razdrobljen zemljevid evropske celine. Po vojni naj bi se torej obnovilo stanje pred vojno, ki bi bilo še bolj povezano z imperialističnimi interesi Londona.

Mi pa, je nadaljeval dr. Göbbels, vidimo samo eno alternativo, novi red mladih narodov ali boljševizem. Sovražna propaganda je seveda podtaknila, da bi bil novi evropski red vzpostavljen in vzdrževan z nemško »knuto«, in je do neverjetnosti pretiravala strogost nekaterih ukrepov, ki jih je morala nemška oblast uveljaviti na nekaterih zasedenih ozemljih. Naravno je, da je morala Nemčija postopati energično v nekaterih predelih, kjer se je pokazal največji odpor proti poslušnosti in potrebnemu redu za mirno upravljanje zasedenih držav, zlasti na tistih ozemljih, ki so priključena Nemčiji. Očitno je, da ti ukrepi niso stalnega značaja in so se morali izdati v izrednem vojnem stanju ter se bodo spremenili, kakor bo potrebno, ko izrednega stanja ne bo več. Sile Osi torej ne nameravajo v bodočnosti vzdrževati edinstva Evrope z izrednimi vojaškimi ukrepi, temveč hočejo ustvariti Evropo, ki bi se stvorila prostovoljno kot celinska enota.

Novi red, ki ga predvideva Os, se bo izrazil z utrjeno, urejeno, zaščiteno in zajamčeno enotnostjo evropske celine. Za ta red bodo jamčile sile, ki so resnično sposobne zagotoviti miren razvoj posameznim narodom, ustvarjajoč pogoje za koristno in plodno gospodarsko izmenjavo z ostalimi celinami, ki bodo zato pokazale dobro voljo.

Po kratki omembi vojaškega položaja, zlasti na vzhodni fronti, kjer se je napredovanje ruskega valjarja nedvomno ustavilo, je minister obširno govoril o boljševizmu in o boljševiški nevarnosti ter dokazal, da je ta nevarnost dejansko najresnejša in največja, ki je kdaj grozila evropski celini. 25 let črne bede ruskega naroda v svrho priprave gigantskega vojnega aparata, ki naj bi z ognjem in mečem zavzel evropski zapad in katerega samo sile Osi s svojimi zavezniki lahko ustavijo, je tragična osnova, na kateri je bil ustvarjen »boljševiški pokret«, ki naj bi pregazil ves omikani svet. Da to vprašanje boljševizma povzroča skrbi ne samo državam Osi in trojnemu paktu pripadajočim državam, temveč tudi nevtralcem in celo sovražnikom, je dokaz, kako vseobča in resna je ta nevarnost.

Glede tega vprašanja je bilo zastavljenih ministru več vprašanj, na katera je dr. Göbbels jasno odgovoril, obrazložil pa je tudi razloge, zaradi katerih ne more kot zastopnik nemške vlade na nekatera vprašanja dati izčrpne odgovore, ker izkorišča sovražna propaganda sleherno omembe o problemih splošnega značaja v nasprotnem smislu. Ob tej priliki je dr. Göbbels omenil, da je sovražna propaganda tudi njegov zadnji govor v Sportni palači, ko je jasno krikazal resnost ure in pozval narod, ki je z odobravanjem plebiscitarno odgovoril, k totalni vojni, tolmačila kot znak slabosti in utrujenosti.

Glede zadržanja nekaterih evropskih nevtralnih držav do boljševizma je minister pribil, da Nemčija absolutno spoštuje pravice posameznih držav, poudaril pa je, da so sile Osi prevzele nalogo zaščititi vso Evropo pred rusko nevarnostjo. Omenjajoč možnost, da bi Rusom uspelo prodreti do Varšave, je minister zatrdil, da bi gotovo vse države, ki jim preti od boljševizma vsa nevarnost, prosile zaščito Nemčije. V splošnem pa se Nemčija ne meni za nekatere glasove, ki prihajajo iz nekaterih držav, in se ne pusti vplivati od kakršnega koli bolj ali manj ugodnega zadržanja teh držav do Nemčije.

Židovstvo je bilo predmet mnogih vprašanj, na katera je minister jasno odgovoril in označil židovstvo za »mednarodno infekcijo«, ki jo je treba korenito iztrebiti. Kar se Nemčije tiče, je dejal dr. Göbbels, si ne moremo dovoliti, da bi postala ognjišče infekcije. Lahko se izvaja bolj ali manj človeška rešitev tega vprašanja glede na okoliščine in trenutek, toda rešitev mora biti totalna. Skušalo se bo najti kako državo za namestitev Židov, toda značilno je, da so prav tiste države, ki se najbolj zanimajo za židovsko stvar, hermetično zaprle meje za dotok Izraela.

Glede razmerja med potopitvami in ladijsko proizvodnjo je dr. Göbbels omenil, da sami sovražniki priznavajo obseg svojih izgub, ki znašajo okrog enega milijona ton na mesec. Glede možnosti reorganizacije potopljenega brodovja z novimi gradnjami ni navajal številk, temveč je poudaril činitelja, ki je po njegovem mišljenju posebno važen. Gradnja novih ladij zahteva ogromne količine surovin, katerih viri so se zaradi japonskih zmag v vzhodni Aziji znatno zmanjšali. Poleg tega je za to potrebno mnogo strokovnih delavcev. To je druga stran prednosti, ki nastajajo zaradi čedalje bolj naraščajočih potopitev.

Dalje je dr. Göbbels omenil glede razpoloženja nemškega naroda mnogoštevilne nedavne manifestacije neomajne volje do dela in do borbe, ki so pokazale, da je vsa država z vsemi svojimi silami na delu. Po demantiranju raznih govoric tuje propagande o finančnem položaju Nemčije je poudaril, da je finančni položaj trden in da je denar obdržal svojo kupno moč in svojo notranjo vrednost.

Kolektivni intervju, ki je potekel v prisrčnosti in vedrosti, se je zaključil z zatrdilom dr. Göbbelsa, da izgube Nemčije v tej vojni nikakor ne ogrožajo trdnosti nemške krvi in plemena.

Najvišje cene zelenjavi in sadju za ta teden je določil Visoki komisar: 1 kila rdečega zelja sme stati 2.25 lire, kislega zelja 4 lire, kisle repe 2.50 lire, motovilca 10 lir, regrata 4.50 lire, navadnega radiča 6 lir, gojenega radiča 10 lir, špinače 3.70 lire, rdeče pese 3 lire, rdečega korenja 4 lire, peteršilja 4 lire, zelene (gomolji) 5 lir, rumene kolerabe 2 liri, kolerabic 4 lire, čebule 3 lire, čebulčka 12 lir, česna 8 lir, osnaženega hrena 4 lire, jabolk I. vrste 5.70 lire, II. vrste 5 lir, suhega lipovega cvetja 18 lir. — Vse te cene veljajo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za uvoženo blago v rabi drug cenik. Vsi prodajalci in prodajalke morajo po teh cenah prodajati zdravo in očiščeno blago. Vse te najvišje dopustne cene morajo biti vidno označene na blagu ne samo na Vodnikovem in Pogačarjevem trgu, ampak tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v Šiški. Prav tako mora biti vidno označena cena tudi pri vseh prodajalcih in prodajalkah v mestni občini ljubljanski.

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča: Iz zavoja z živilskimi nakaznicami za mesec marec, namenjenimi občini St. Jernej pri Novem mestu, je zmanjkalo 29 nakaznic, ki so označene s številkami od 106.972 do 107.000, a niso izpisane in so brez pečata. Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar se posebno opozarjajo vsi trgovci in gostinski obrati; le-ti so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic. Ponovno se opozarjajo vsi trgovci in gostinski obrati, da ne smejo prejemati samih odrezkov, ki so od nakaznic že odrezani.

Zdravstvena avtokolona, ki je čez zimske mesece stalno delovala v Ljubljani, je pretekli mesec prenesla svoje delovanje na deželo, predvsem na Notranjsko. Mudila se je v Logatcu, v Planini in na Rakeku, od tod je pa odšla v Cerknico in Grahovo. Avtokolono vodi tudi letos dr. Duce. Avtokolona ima pet oddelkov: rentgenološki, očesni, zobni, oddelek za zdravljenje ušes, grla in nosu in oddelek za otroške bolezni. Vsi oddelki so razvrščeni v dveh udobnih avtomobilih in so najmodernejše opremljeni. Ljudstvo je povsod hvaležno zdravstveni avtokoloni za pomoč, ki jim jo brezplačno podeljuje.

Poštne znamke z doplačilom v prid ustaške mladine bo izdalo Poveljstvo ustaške mladine. Na znamkah bo Poglavnikova doprsna slika v ustaški uniformi. V promet bo prišlo 500.000 znamk v vrednosti 5 + 3 kune, 7 + 5 kun in 12 + 8 kun.

Prodaja rabljenih radijskih prejemnikov je prosta, kakor je pojasnjeno v objavi, ki jo je izdala italijanska vlada.

OKVIRJI
za
SLIKE, FOTOGRAFIJE, GOBELINE,
KLEIN
LJUBLJANA, Wolfova 4

VATO ZA ODEJE, šivanje odej, tapeciranje in popravljanje divanov, oskrbi najugodneje Dolničar, Zaloška c. 88 (konec tramvajske proge).

FILATELISTI POZOR! Najugodnejše kupite in vnovčite znamke vseh kontinentov do poslednjih okupacijskih znamk — v knjigarni Janez Dolžan, Ljubljana, Stritarjeva 6.

Osebne vesti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: g. Milan Kranjc, bivši poročnik, in dr. Nada Riharjeva.

V Cerknici: g. Franc Iblanič, posestnik, in gdč. Marija Koroščeva.

V Beogradu: g. Viktor Adamič, tehnični uradnik na direkciji državnih železnic, doma iz Ljubljane, in gdč. Majda Kostrevčeva iz Ljubljane.

Bilo srečno!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Karel Lipovšek, železniški uradnik v pok.; Josip Štepic, pečarski pomočnik; Marija Pinteričeva, posestnica; Ivanka Možinova; Franc Blanč, vseučiliški uradnik; 80letni Viljem Klencha, železniški uradnik v pok.; Oton Raška, trgovec; Karel Auer, zasebni uradnik; Uršula Hinterlechnerjeva; Anton Dekleva, profesor glasbe v pok.; Franc Dolenc, posestnik in gostilničar na Vrhniki; 70letni Alojzij Peterlin-Batog.

V Brusnicah pri Novem mestu: 72letni Andrej Hudoklin, posestnik in gostilničar.

Naše sožalje!

V Cerknici: 75letna Amalija Jakšejeva.

Filatelija

Nove znamke

KONEC

Nemčija: Za proslavo 10letnice režima je izšla znamka za 54 + 96 pf. v karminasti barvi. — Da ustreže zbiralcem priložnostnih žigov, je izdla poštna uprava posebno znamko za 3 + 2 pf. v rjavoolivni barvi. To znamko bo vsakdo lahko prilepil na poljuben kos papirja in jo žigosal s posebnim žigom — Vrednoti 10 in 12 pf. iz navadne frankovne serije (slika Führerja) sta izšli zdaj v knjigotisku (prej v jeklorezu).

Rumunija: S sliko Andreja Muresana je izšla vijoličasta znamka za 5 + 5 lejev. Je obenem prva znamka spominske revije, ki bo izšla za obletnico priključitve Transilvanije.

Slovaška: V novem črtežu je izšla znamka za 1.30 ks, modra, s sliko patra Hlinke. — V korist zimske pomoči, dečje pomoči in Rdečega križa so izšle tri znamke, in sicer: 50 + 50 h temnozelena, —.70 + 1.— ks rdeča, —.80 + 2.— ks temnomodra.

Španija: Za 400letnico rojstva sv. Ivana od Križa so izšle znamke za 20 cnt (vijoličasta), 40 cnt opekastordeča, 75 cnt (modra). — V korist protituberkulozne lige so izšle: rumena in rdeča znamka za 10 cnt, rjava za 20, modrosiva za 40 in še rumenordeča za 10 cnt, namenjena za pošiljke z letalom.

Švedska. Spomin kemika Scheeleja so tu počastili z dvema znamkama: 5 örov zelena (dvo in strostransko zobčanje in 60 örov rdečevijoličasta.

Švica je proslavila 100 letnico svoje prve znamke s temile novostmi: izdala je znamko za 10 rp. v polah po 25 kosov in poseben blok in posebno luksusno polo dvanajstih znamk. Znamke so sestavljene prav za prav iz dveh: iz ene za 4 in ena za 6 rp., obe v črtežu prvih kantonalnih znamk Curiha. Znamka iz običajne pole (25 zobčanih kosov) ne sme biti v rabi drugače kakor celota obeh znamk (4 in 6 rp), ker tudi napis HELVETIA sega čez obe znamki; prav tako je nedopustna uporaba deljenih znamk iz luksusne pole (12 nezobčanih znamk: cena pole: 5 — frankov). Znamki v bloku sta pa tiskani in je možna njih uporaba posebej enkrat kot znamka za 4 rp. in drugič za 6rp. Blok je nezobčan in stane 3.— franke. Znamke so tiskane v črni barvi na podtisku v obliki črt rožnate barve.

Turčija. S sliko Ismeta Inönija so izšle spet tele znamke: 0.25 kr rumenoolivna, 1.— svetloolivnosiva, 1.50 svetlovijoličasta, 4.50 siva, 6.— rožnata, $6\frac{1}{4}$ svetlomodra in 37.— rdečerjava.

Vatikan. Za 25letnico episkopata sedanjega sv. očeta so izšle znamke s sliko prizora tega obreda. Vrednote: 25 cnt zelena, 80 cnt rjava, 1.25 modra in 5.— sivkasta. Vrednost in napis »Poste Vaticane« vsakokrat v bledejši barvi posebej natisnjena.

D. Gruden.

ŠPORTNI TEDNIK

Šest nedelj pred zaključkom prvenstvenega tekmovanja je ostal položaj povsem stacionaren. Nedeljski rezultati:

Torino-Venezia 3-1, Liguria-Milano 2-2, Atalanta-Vicenza 2-2, Lazio-Fiorentina 3-3, Bologna-Roma 4-2, Bari-Genova 0-0, Ambrosiana-Juventus 3-1, Livorno-Triestina 0-0 niso utegnili razpredelnice niti najmanj spremeniti. Pet neodločenih bitk od osmih odigranih ne more pustiti posebno vidnih sledov. V resnici premaknitve ni bilo nobene; najopasnejša sprememba v primeri s prejšnjim položajem je v samem vrhu: namesto štirih točk razlike med prvim in drugim so sedaj samo tri.

Triestina je šla v Livorno po eno točko. To izrazito defenzivno moštvo je domačinu narinilo svoj način igre in — uspelo. Šele v nadaljnjem poteku tekmovanja se bo videlo, ali je Livorno s to točko utrpel nepopravljivo zgubo. Zaenkrat je še s tremi točkami prednosti na varnem. Triestini pride ta pika v toliko prav, ker se je tudi njena bližina in okolica to nedeljo mogla pokrepčati s prav takim prirastkom. Tako je na dnu razpredelnice ostalo razmerje neizpremenjeno.

Torino in Ambrosiana sta s svojima polnima uspehoma ostala na isti višini in se obenem za korak približala vrhu. Ambrosiana se je povrhu z neposredno borbo otresla nevarnega zasledovalca, drugega torinskega moštva. Tako sta obvisela Torino in njegov zvesti spremljevalec Ambrosiana za tri pike pod vrhom v osamljenosti, ker je potem do Juventusa na četrtem mestu že razdalja štirih točk. Juventus se je z nedeljskim porazom odmaknila od skupine pod vrhom in stopila na čelo naslednji skupini, ki se je dolgo vrsto nedelj gibala nekako v sredini. Genova ima z 28 točkami samo še pol razdalje do Juventusa.

Sicer se je sredina malo pretrgala in že dolgo ni več one strnjenosti, ki je za ta del razpredelnice bil značilen toliko vrsto nedelj. In tudi prehod proti dnu je postal bolj uglajen. Borba proti usodepolnima poslednjima mestoma bo odslej morda prav tako zagrizena, kakor dirka za prvim mestom.

Nedeljske tekme je gledalo skoraj 100.000 ljudi. Največji obisk je imela milanska tekma, okoli 30.000 gledalcev, najmanjšega prireditev v Bergamu, samo 3.000. Seveda sta bili krepko obiskani tudi tekmi v Rimu (16.000) in v Livornu (13.000). Do 10.000 se je povzpela samo še Bologna, vse ostale tekme so imele manjši obisk.

V drugem razredu se je borba za prvi dve mesti še bolj zaostrila. V vrhu je spet Spezia, dočim je Pro Patria padla na peto mesto. Modena in Napoli sta na drugem, odnosno na tretjem mestu, izza Pro Patrije je še Brescia z 29 točkami (dočim jih ima Spezia 32). Šest je izrazitih borcev za prvi dve mesti!

Pro Gorizia je že prejšnjo nedeljo dokončno sedla na prvo mesto. To nedeljo je prepustila obe točki nasprotniku, tako da je zmagala v celotni konkurenci z eno samo piko prednosti. Ni mnogo, dovolj pa za udeležbo v kvalifikacijskih tekmah za prestop v drugi razred.

V švicarskem prvenstvu so zabeležili rezultate: Basel-Young Boys 1-1, Lausanne-Bienne 1-0, Grasshoppers-Cantonal 2-1, Luzern-Grenchen 4-4, St. Gallen-Lugano 3-2, Servette-Young Fellows 0-0, Zürich-Nordstern 1-1.

Prvo aprilsko nedeljo bodo v Zürichu igrali Švica-Hrvatska. Ta tekma bo za nadomestek namestu srečanje med Švico in Italijo, ki je bilo odpovedano. — Za švicarski pokalni polfinale sta se kvalificirala para Grasshoppers in Servette ter Lugano in Locarno. Prvo tekmo bodo igrali v Bernu, glede druge se niso mogli zediniti ne za Locarno ne za Lugano. Ticinski rojaki si nemara preveč ne zaupajo. Zato bodo to tekmo po vsej priliki igrali na nevtralnih tleh v Zürichu.

O. C.

Izredna priložnost

NAPISAL H. REEBRUNNER

(Glej začetek v prejšnji številki!)

Préval se je korenito nasrdil nad to modrostjo. Toda njegov gnev je imel vsaj to dobro stran, da je maloštevilna dejstva, ki si jih je bil nabral, strnil v zelo živo in krepko napisan članek. Kljub temu s svojim delom ni bil zadovoljen, ko je vrgel pismo v poštni nabiralnik.

Ozlovoljen je sedel v avtomobil in se odpeljal. Ali se kmalu se je vendar pričel veseliti vožnje.

»Sicer sem pa storil vse, kar sem mogel, in honorar mi ne odide,« je premišljeval, »poleg tega sem pa srečni lastnik avtomobila.«

Človek ne sme izivati usode. Že v naslednjem trenutku je Prévala sreča pustila na cedilu. Ko je namreč na strmem ovinku nekoliko prehitro pretel v prvo hitrost nazaj, se mu je ročica odlomila in mu ostala v roki. Kaj mu je pomagalo, da je mogel presenečeno ugotoviti, da je bil material na odlomljenem delu ročice slab? Moral je s svojim »priložnostnim nakupom« dalje, preden mu še kaj drugega ne odleti.

Hitrosti ni mogel več pretikati, zato je vozil s prvo prestavo. Ker je motor pri tem neznansko tulil, niso pešci, mimo katerih je vozil, razumeli besed, ki jih je Préval od časa do časa sikal skozi zobe. Sicer je pa bilo prav tako.

Na srečo se je cesta kmalu jela spuščati, tako da je lahko odklopil plin, prišel hitreje dalje in še pred mrakom pripel v Castellane. Tam je našel neko avtomobilsko delavnico, godrnjavi mehanik mu je odstranil iz vijaka okršek odlomljene ročice in jo nadomestil z novo. Ko je mehanik vrgel oba odlomljena dela v zaboj za odpadke, je zamomljal nekaj o »skopuhih, ki ne kupujejo originalnih avtomobilskih delov«.

»Če je vaša pripomba namenjena meni, potem ste se obrnili na napačen naslov,« je protestiral Préval. »Avto sem namreč šele pred nekaj urami kupil kot priložnosten nakup in se glede odlomljene ročice pridružim vašemu mnenju. Dajte mi daljši konec nazaj, da ga bom pomolil prodajalcu pod nos!«

Potem mu je vožnja do hotela potekla brez dogodkov. Pozno in z deljenimi občutki je legel reporter zvečer v posteljo. »Le zakaj nisem bil z onim čudaškim kupcem danes popoldne prijaznejši! Če bi vsaj jutri spet prišel« so bile njegove zadnje misli, preden je zaspal.

In je prišel. Drugi dan ga je Préval zagledal v hotelski veži, ko je bral časopis.

»No, ali ste še zmerom kupec avtomobila?« ga je vprašal reporter.

»Seveda, gospod Préval, plačam vam...«

»Deset tisoč frankov ste dejali včeraj!« mu je Préval hlastno segel v besedo.

Kupec ni opazil, da se je Prévalu odvalil kamen s srca, in je prikimal: »Vztrajam pri svoji ponudbi.«

Potegnil je iz žepa denarnico in odštel Prévalu deset tisočakov, v zameno mu je pa reporter izročil avtomobilski ključ. Ko se je časnikar avtomobila srečno rešil, je odšel v hotelsko jedilnico na zajtrk.

Nekaj minut nato je že spet stal kupec pred njim.

»Ali še česa želite, monsieur?« je vprašal Préval. »Ali avto morda ni v redu?«

»Ne, to ravno ne.« Nerodno so mu prišle iz ust besede: »Opazil sem samo, da je pretična ročica nova in...«

»Ročico sem moral včeraj popoldne nadomestiti z drugo,« ga je prekinil Préval, »To pa gotovo še ni vzrok, da bi zdaj kupčijo razdrli!«

»Ne, prav gotovo ne.« Novi lastnik avtomobila je zdaj nekoliko živahneje govoril, »Rad bi vas samo vprašal, ali mi ne bi hoteli dati tudi stare ročice, morda bi jo kdaj še potreboval kot nadomestek.«

Préval je bil na zunaj videti popolnoma nebrižen, čeprav se je v resnici oddahnil. Že je hotel vstati in stopiti v svojo sobo po odlomljeno ročico, ko se je v zadnjem trenutku domislil, kako svojevrstna je prav za prav kupčeva želja. Pretične ročice ne bi mogel nikdar več porabiti, ker je bila prekratka za to. Poleg tega je pa še iz izredno slabega materiala... Aha, za tem grmom tiči zajec! Novi lastnik hoče material in ne ročice. Ne da bi sam prav vedel zakaj, se je zlagal:

»Žal ročice nisem vzel s seboj. Pustil sem jo v avtomobilski delavnici v Castellanu, kjer so mi namestili novo.«

Novemu lastniku avtomobila se je takoj nato strašno mudilo, zahvalil se je in odšel. Préval je pa hlastno skočil pokonci, odhitel v svojo sobo, vzel odlomljeno ročico in prihitel z njo v hotelsko kuhinjo. Ne meneč se za kuhinjsko osebje je porinil s štedilnika ponev, odstranil z odlomljenega konca ročice lošč in podržal ročico nad plamenom. Minuto pozneje si je bil na jasnem. Ko se je od ognja razbeljena konica ročice ohladila, se je nespremenjeno kovinsko svetila!

Kuhinjskemu osebju, ki je zahtevalo pojasnilo za njegovo početje, je zalučal besedo »platina« v obraz, nato je pa planil, kakor da bi gorelo, za njim, skozi hotelska vrata.

Deset minut pozneje je že pripovedoval svojo zgodbo nekemu višjemu policijskemu uradniku in mu pokazal tudi kovinsko palico.

»Vaše domneve so najbrže pravilne,« je naposled dejal uradnik. »Pravi lastnik avtomobila, ki leži v bolnišnici, je šef vlomilske tolpe, za katero nimamo nobenega sledu. Ukradene platinaste predmete so v Grenoblu najbrž predelali v originalno presenetljivo slično pretikalno ročico, da bi tako platino lahko neopazno spravili čez italijansko mejo. Da se to ni zgodilo, se imamo zahvaliti vam, dragi gospod. Policija vam bo to uslugo že poplačala.«

Préval je od zadovoljstva zardel in dejal: »V prvi vrsti morate biti hvaležni okoliščini, da si je lopov izposodil večji avto. Kakšen namen je neki imel z njim?«

»Morda se je res hotel peljati v Marseille po svojega pajdaša,« je odgovoril uradnik. »Lopov, ki je zaman čakal svojega šefa, se je najbrž potem z vlakom odpeljal v Menton, kjer je izvedel za nesrečo in tudi ugotovil, da je mali avto z dragoceno pretično ročico prišel v tuje roke. Prav gotovo se zdaj vozi proti Castellanu. Tam ga bodo zasačili moji tovariši. Ker nam šef vlomilske tolpe, ki leži v bolnišnici, ne more uteči, bo naposled vendar vsa tatinska tolpa padla v roke pravice.«

Uradnik je kar žarel od zadovoljstva, zato si je Préval upal izreči prošnjo.

»Tako rad bi prisostvoval aretaciji! Ali je ne bi mogli sami izvesti, gospod komisar? Če bi takoj sedla v avto, bi zločinca še pred Castellanom lahko prehitela in ga potem počakala v mehanični delavnici. Tako bi lahko napisal o prijetju lopova napet članek, v katerem bi seveda omenil tudi vaše zasluge,« je zapeljivo pripomnil Préval.

Uradnik se je dal pregovoriti. Spet se je vozil Préval po vijugastih alpskih cestah, to pot sicer ne v lastnem avtomobilu, temveč v komisarjevem. Z vožnjo je bil prav tako zadovoljen kakor prejšnji dan. Takoj za St. Vallierom sta prehitela mali avto, ki ga je Préval tako dobro poznal, in po dvajsetih minutah prispela v Castellane.

Komaj sta lastniku delavnice vso zadevo pojasnila, že se je pojavil pri vratih elegantni kupec Prévalovega avtomobila. Toliko da je utegnil pozdraviti, že je pričel hlastno govoriti:

»V mojem avtomobilu ste včeraj namestili novo pretično ročico. Iz prav posebnega vzroka bi rad staro ročico, ki za vas tako nima vrednosti, kupil. Saj jo gotovo še imate?«

»Ali mislite tole ročico?« je namesto lastnika delavnice sladkobno odgovoril reporter, ki je s komisarjem vred stopil iz skrivališča.

Mož je obstal ko okamenel, ne vedoč, ali bi gledal naperjeni komisarjev revolver ali ročico v Prévalovih rokah. Zdajci je planil pokonci. Z močnim udarcem je spretno izbil komisarju revolver iz rok, da je padel na kamnita tla, sekundo kasneje je pa z veščim boksarskim sunkom v brado položil na tla še komisarja. Zdajci se je zločinec z divjim pogledom obrnil k Prévalu, vendar prepozno. Že naslednji trenutek ga je Préval udaril z odlomljeno ročico po glavi.

Komisarja so obudili k zavesti s curkom mrzle vode, lopova pa z lisicami, ki so mu jih pričvrstili na roke. Préval pa zdaj ni bil nič kaj več pri stvari. Medtem ko je opravljal svoje samaritansko delo, je v duhu že pisal članek za svoj list.

Medtem je komisar s pomočjo lastnika mehanične delavnice spravil prijetega lopova v avto. Préval je pa že stal pri telefonu in diktiral svoj doživljaj uredništvu »Revue Universelle«. Strojepiska, ki je na drugem koncu žice tipkala diktat na stroj, je Prévala večkrat prosila, da je nekatere stavke ponovil, ker jo je motil čudni šum, ki je poleg besed prihajal po telefonu do nje. Préval je namreč z odlomljeno pretično ročico krepko bobnal po mizi in tako poudarjal posebno napeta mesta v svojem poročilu.

KONEC

Listek „Družinskega tednika"

DESET MINUT ZNANOSTI

DRAGULJI

NAPISAL Dr. E. GÜBELIN

Kadar je govor o draguljih, se mi zdi, da si jih ljudje v domišljiji predstavljajo samo, kako se bleste na baržunastih blazinicah v izložbah draguljarn, niti ne spomnijo se pa ne, kakšni so tedaj, ko jih izkopljejo iz zemlje. Dragulje nam daje mati zemlja v nenavadno eksaktnih oblikah — kristalih.

Te kristalne oblike kajpak vplivajo na brusače draguljev, ki je njih naloga surove in neobdelane kristale kakor s čarobno palico izpremeniti v ljubke, blesteče se dragulje. Umetnost brušenja je velikega pomena, če naj se dragulj zablesti v vsej svoji krasoti. Tisto čarobno lepoto, ki jo pri draguljih tako občudujemo, dosežemo največkrat s pravo izbiro oblike, in kar najfinejšim poliranjem kristala.

Lesk, sijaj in blesk so že po naravi različni pri vsakem kristalu in le tedaj dosežejo učinek popolnosti, če kristal pravilno izbrusimo in poliramo. Brusač lahko torej nastajajočemu dragulju podeli sijaj, plemenito obliko in lesk, ki laskajo našim očem, ne more pa izpremeniti pradavnih, tihih skrivnosti v njegovi notranjščini — znamenja njegovega nastajanja — ki spremljajo dragulj zmerom in povsod in mu dajejo pečat osebnosti.

Zanimivo je vedeti, kaj daje draguljem njih vrednost. Nedvomno so glavni tile štirje činitelji:

1. lepota, 2. trajnost, 3. redkost, 4. moda.

Špekulacija z vrednostjo draguljev in moda pogosto slabo vplivata na priljubljenost draguljev, ker silita v ospredje samo nekatere dragulje, pri tem pa drugi, prav tako lepi in dragoceni dragulji zapadejo pozabi. Laik pozna danes razmeroma malo draguljev in dolga vrsta dragocenih in krasnih kristalov je sodobnikom neznana.

Kdo na primer še ve, da sta lepša od znanega, toda danes že tudi redkega rubina ognjenordeči špinel in rubelit (rdeči turmalin)? Kdo še pozna nežnosinji topaz, ki ga s prostim očesom ne moremo ločiti od ljubkega akvamarina? Mnogo je prekrasnih, rožnatordečih, rumenih, rumenkastozelenih in drugih pastelnobarvnih draguljev, ki so jih naše babice še cenile, danes jih pa nihče več ne pozna.

Gotovo bo naše bralce zanimalo, v koliko podobnih barvah lahko izberemo iste dragulje — nekdaj rudninske kristale — zato jih bomo našteli nekaj najvažnejših, zbranih po barvi:

Rdeča: diamant (redko), rubin, špinel, cirkon, rubelit, granat, ognjeni opal, karneol, korala in jantar.

Rožnata: topaz, morganit (berilij), kuncit, rožnati kremeniak, biser.

Vijoličasta ali škrlatnordeča: safir, špinel, granat, ametist, topaz, diamant, žadevec, biser.

Sinja: diamant (redko), safir, akvamarin, špinel, cirkon, topaz, turmalin, turkiz, lapislaculi, krizokol, žadevec, biser, benitoid in dikroit.

Zelena: diamant, safir, smaragd in akvamarin (berilij), krizoberilij, cirkon, turmalin, peridot, demantoid in grosularit (granat), topaz, jantar, žadevec, krizopras, aventurin, heliotrop, amaconski dragulj.

Rumena: Diamant, safir, krizoberilj, jantar, cirkon, topaz, citrin, turmalin, berilj, biser, hesonit (granat), spesartin (granat), sfen in žadevec.

Rjava: diamant, safir, cirkon, turmalin, čadavec, biser, andaluzit, avanturin, karned, sard in krizoberilj.

Bela ali brezbarvna: diamant, safir, cirkon, berilj, turmalin, topaz, gorski kristal, biser, kalcedon, opal, žadovec, mesečevec, grosularit, koralja.

Tako spoznamo, da dobimo safir v vseh barvah, razen v rdeči, kjer se imenuje rubin. Razen teh, ki smo jih zgoraj našteli, je še mnogo draguljev, ki jih dobimo v različnih barvah, vendar niso tako znani, ker so preredki.

En sam dragulj lahko nastopa v mnogih barvah, tako na primer dobimo turmalin v vseh barvah in je safir pogosto tako lepo travnatozelen, da ga komaj ločimo od smaragda.

Potreba strogega ločevanja med istobarvnimi pravimi dragulji in potreba ločitve pravih od ponarejenih je pospešila razvoj znanosti v trgovini z dragulji. Poslednje četrtletje je gemologija — znanost o draguljih — izredno napredovala. To je kajpak tudi posledica znanstvenega napredka na splošno.

Za navadno presojo in vrednotenje dragulja uporabljajo danes nekaj več ko deset priprav. Še več ko toliko jih potrebujemo za izredne primere. Med prvimi sta polarizacijski mikroskop in mikroskop več leč, saj so ju draguljarji prevzeli iz mineralogije. Že več let pa se ne ponašata več s prvenstvom med modernimi pripravami, ker so izumili zdaj mnogo novih, primernejših za gemologijo. Po navadi kajpak ne zadoščata samo ena ali dve takšni pripravi za natančno presojo, zakaj vsako dognanje pošljejo še v poseben pregled.

K najnovejšim pripravam spada pač diamondskop, ki ga uporabljajo samo za presojo in določitev diamantov; koloriskop imajo skoraj že vse večje švicarske draguljarne in ga uporabljajo za natančno določitev barve diamantov. Najvažnejši je pa kajpak gemoskop, ker samo z njim znanstveno natanko določimo vrste draguljev.

Nekaj naj še posebej poudarim: nemogoče je določiti dragulj samo po barvi. Da, poznamo celo dragulje, ki ponoči izpremene svojo barvo. Najlepši izmed njih je nedvomno aleksandrit; tako so ga krstili po carju Aleksandru II., ker so ga prvič izkopali v Uralu na njegov rojstni dan. Podnevi je smaragdnozelen, ponoči pa ognjenordeč kakor rubin.

Barva in trdota ostaneta v kristalu, kakor ju je ustvarila narava, narobe pa sijaj s poliranjem in brušenjem površine lahko izredno povzdignemo. Tukaj zna človeška umetnost, ravnajoč se po optičnih zakonih, pa videz neznaten kristalni drobec izbrusiti v prekrasen dragulj. Sijaj je kajpak odvisen od kakovosti kristala. Tako je nemogoče gorski kristal, ki ima le majhen svetlobni lom, izbrusiti do tolikšnega leska kakor diamant, ki ima dvakrat tolikšen svetlobni lom.

Kadar je govor o draguljih, pogosto slišimo vprašanje: »Ali je to poldragulj?«

To vprašanje dokazuje, da ima laik o draguljih čisto napačne pojme, če jih deli v prave dragulje in ‚poldragulje'. Diamant, smaragd, rubin, safir in morda še biser prištevajo ti ‚poznavalci' k pravim draguljem, vse druge pa nekoliko zviška imenujejo manjvredne ‚poldragulje' in jim ne priznavajo tiste vrednosti kakor pravim draguljem'.

‚Poldraguljev' sploh ni! Ta pojem so iz nerazumljivega propagandnega vzroka uvedli nekateri draguljarji; odtlej je povzročil v vrednotenju draguljev že mnogo zmešnjav. Mnogim žlahtnim draguljem, tako akvamarinu, topazu, cirkonu, turmalinu, granatu, krizoberilju, aleksandritu, špinelu, peridotu in še drugim delamo s tem napačnim vrednotenjem veliko krivico. Nič polovičnega niso, temveč prav tako pravi dragulji kakor njihovi odličnejši bratje, čeprav jih je današnja moda porinila nekoliko v ozadje. Če nastopajo v lepih kristalih, so nedvomno celo dragocenejši od slabih rubinov, diamantov, safirjev in smaragdov.

Res dobimo kristale — naštejemo samo tri: malahit, ahat, oniks — ki niso dragi. Čeprav so lepi, pa tudi trajni, jih ne prištevamo k žlahtnim, ker niso dovolj redki. Zato jih pogosto imenujemo ‚okrasne kamne'. Svetoval bi vam: pozabite torej ‚prave dragulje' in ‚poldragulje' in govorite vbodoče o ‚draguljih' in ‚okrasnih kamnih'.

In za konec še nekaj opomb o hranjenju in negovanju draguljev. Draguljev nikoli ne smemo hraniti več skupaj, ker utegnejo trši odrgniti in poškodovati mehkejše. Paziti je treba, da se nikoli dva dragulja ne dotikata. Le pomislimo, da utegne diamant poškodovati vse druge dragulje, posebno pa bisere, prav tako kakor bi rubin ali safir v isti vrečki obdrgnila vse druge dragulje razen diamanta.

Kdor ima dragulje, naj se zaveda, da ima res nekaj dragocenega, nekaj, kar je narava ustvarjala tisočletja in tisočletja, da nam podari drobec čarobne lepote, ki bo obstojala večno, če jo bomo obdajali z ljubeznijo in nego.

(Po švicarski *Annabelli*)

STAROMODNO DEKLE

NAPISALA M. F.

Martin je bil slabe volje. Ko je končal jutranjo nego, je imel občutek, da se je spet pripravil za strahovito dolgočasen dan. Obril se je, si postrigel nohte, oščetkal lase... Dan za dnem ista pesem! Za kaj? Za koga vendar? Morda za pisarno?

Pisarna je bila njegovo življenje. Pisarna je pogoltnila vse. Pohištvo iz svetle hrastovine, pisarniška gospodična Erna, ravnatelj, ki redkokdaj, za to pa tedaj pošteno stresa svojo slabo voljo. Vse to je doživljal vsak dan iznova.

Kajpak, včasih je imel tudi dopust. Tedaj so na duševno neurejenega Martina jele učinkovati gore ali morje in mu v prvih dneh zaprle sapo. Ko je toliko napredoval, da je mogel vse le krasote uživati s polnim srcem, je bilo po navadi dopusta že tudi konec.

Seveda ima tudi prijatelje, tako Franca z ženo in otroki: pri njih je preživel že marsikatero lepo urico. In stari Bolo... da, to so dobri prijatelji... toda pri vsem tem je njegovo življenje vseeno pusto in prazno! V nekaj mesecih bo praznoval štirideseti rojstni dan. In tudi lasje ob sencih so mu jeli že lahno siveti. Da, pravkar je to opazil v zrcalu. Martin je bil strašansko slabe volje to jutro!

Gospodinja mu je z zajtrkom prinesla na pladnju Beatricino pismo. Zdelo se je, da je mračne Martinove misli o nesmiselnosti življenja odpihnil veter. Kava, ki jo je predenj postavila gospodinja, mu je zdajci izvrstno teknila.

Beatrice je pisala:

Moj ljubi prijatelj, tako dolgo se že nisva videla! Rada bi spet nekoliko poklepetala s teboj. Ali bi me hotel peljati v četrtek na večerjo? To ti predlagam zato, ker vem, da ne prihajaš rad k nam. Prihranila bom torej ta večer zate, vse druge večere sem namreč že oddana. Piši mi, kaj meniš k mojemu načrtu! Veselim se in te prisrčno pozdravljam

Beatrice.

Škoda, v četrtek ne bo utegnil! Domenil se je z Bolo za vesel samski večer. Ne more ga razočarati, sicer se pa tudi veseli na živahno moško druščino. Moral bo torej odpisati Beatrici, da ne utegne.

Beatrice! Če je le pomislil nanjo, ni mogel ostati ravnodušen. Poznal jo je, ko je bila še otrok. Tedaj mu je večkrat ovila tenke ročice okrog vratu in mu dejala stríček Tin. Pozneje je napredoval do ‚starega prijatelja'. Odkar so Beatrici nenadno umrli starši je živela z neko samsko sorodnico, ki je bila Martinu od sile zoprna, ker je imela tako velike roke in noge. Priznal je Beatrici, da se skoraj boji tega zarjetega bitja, in je le redko prihajal k njima na dom.

Že dolgo let je nosil v srcu ljubezen do Beatrice. Bila je pa z njim zmerom tako tovariška, da se ji nikoli ni drznil česa omeniti. Bil je tudi toliko starejši od nje! Zdaj se mu je zazdelo, da se mora za zmerom odpovedati svoji ljubezni do Beatrice. Da, zavedal se je tega že dolgo, vendar njene slike ni mogla doslej izbrisati iz njegovega srca nobena druga ženska. Morda je zamudil svoje življenje zaradi tega otroka!

Ves dan je moral Martin misliti na Beatrice. Popoldne je kakor po navadi dobil Bola v kavarni pri skodelici črne kave. Martin je premišljal, ali ne bi Bolu vseeno odpovedal za četrtek. Toda Bolo je tako trdovraten samec in tega gotovo ne bo razumel! Osmešil se bo! Preden sta se pa poslovila, je pa vseeno udarilo iz Martina. Bolo se je zarežal, nato pa samo vprašal: »Ali je čedna?« In tako je bila zadeva urejena. Bolo je vendarle dober fant! Zvečer je pisal Martin Beatrici:

Ljuba Beatrice, ker sem v četrtek slučajno prost, me bo kajpak veselilo, če boš hotela z menoj večerjati. Pričakujem te o pol osmih. Tvoj stari prijatelj

Martin.

V četrtek se je zdelo Martinu, da je postala Beatrice v času, odkar je ni videl, še lepša, še mičnejša. Bil je topel, mil večer, in odpeljala sta se iz mesta v podeželsko restavracijo ki sta jo oba rada imela. Beatrice jo je imela rada zaradi rdeče-belo kockastih zastorov, Martin pa zaradi izbranih in okusnih izdelkov kuharske umetnosti. Prijazno kmetsko okolje se je izvrstno podalo Beatricinemu obrazu. Tu se je zdela še odličnejša, še nežnejša. Plahutala in cvrčala je okrog Martina, ki se je pogrezal v hvaležno občudovanje tolikšne ljubeznivosti in lepote.

Kakor po navadi je igral Martin vlogo pametnega, ljubeznivo pozornega starega prijatelja, ki mu jo je bila menda Beatrice nekoč dodelila. Nikoli ni namreč niti pomislil, da bi utegnil to vlogo zamenjati za novo, ki bi si jo sam izbral.

Beatrice je jela Martinu pripovedovati o svojih oboževalcih. Oh, bila jih je že do grla sita! Vsi ti moški, smukajoči se okrog nje, jo že zelo dolgočasijo. Martin se je nehote zgražal nad slabo vzgojo mladega rodu. To je Beatrico zabavalo. Zdajci je vprašal Martin:

»Ali je med njimi pač kakšen srečen izvoljenec?«

Beatrice je prešerno odkimala.

»Vsi me dolgočasijo. Takole pri plesu ali v kinu so še kar prikupni, toda manjka jim pameti. Ženske, kakor sem jaz, takšni petelinčki pač ne znajo zabavati. Kvečjemu, da znajo zanimivo govoriti o športu. In še poslušati ne znajo, če jim kaj pripovedujem! Še pomisliti ne bi mogla, da bi se s takšnim človekom omožila! Pa njih vsiljivost! Ni dolgo tega, kar sem enemu izmed njih primazala klofuto!«

»Ti, Beatrice?« je prestrašeno vprašal Martin.

»Da. Srečala sem ga, ko sem se zvečer vračala od znancev domov. Ker sva skupaj mimogrede popila okrepčilo in ker me je smel spremiti do doma, je že mislil, da me sme meni nič tebi nič poljubiti!«

Beatrice je globoko vzdihnila. Čeprav je bil ta vzdih kar nekam preglobok za njeno siceršnjo dobro voljo, Martin tega ni opazil. Toda Beatrici ni ušlo, da je zamišljen, in zato ga je še posebno navihano gledala.

»Bojim se, da sem staromodno dekle. Najbrže bi bila morala živeti pred petdesetimi ali sto leti! Všeč so mi namreč samo viteški in spoštljivi gospodje, ki znajo žensko ceniti in spoštovati!«

Martin je odvrnil, da tudi še danes žive moški, ki znajo ceniti pošteno dekle in samo čakajo, da bi jo smeli na rokah nositi... Kajpak, teh moških ne išči med najmlajšimi, temveč med tistimi, ki so se z leti otresli vsaj enega dela svoje mladostne sebičnosti...

Beatrice ga je pozorno poslušala, vendar se je Martinu zdelo, da ji v ustnih kotičkih trepeta nekaj, kar bi se utegnilo zdaj zdaj razlesti v porogljiv nasmešek. Zato ni govoril dalje. Nekaj trenutkov sta oba molčala. Čez čas je Beatrice skoraj preveč izpodbudno vprašala:

»Veš, kaj sem te še hotela vprašati? Kaj praviš k Wernerju Sellermannu?«

»Kaj pa je s Sellermannom?«

»O, nič posebnega. Ne da bi me posebno zanimal, toda saj veš, da se že več let trudi okrog mene. Spada najbrže v vrsto mož, ki si o njih pravkar govoril, saj ni več med najmlajšimi... Tako tvojih let bo. Ljubezniv fant je! In tudi drugačen je kakor drugi. Ne morem ga metati v isti koš z mladimi petelinčki. Kako sodiš o njem? Veš, da cenim tvoje mnenje!«

Martin je kajpak povedal o Sellermannu vse najboljše. In nato sta govorila še o tem in onem. Vendar je za Martina večer na lepem izgubil svoj vedri, čudoviti čar.

Precej dni je minilo od tistega večera, morda ves teden, kar je Beatrice telefonirala Martinu v pisarno. Tega ni bila storila še nikoli dotlej, saj je vedela, kako sovraži Martin zasebne razgovore med uradnimi urami. In razen tega mu kljub nujnosti razgovora ni vedela drugega povedati, kakor da bi ga kmalu rada videla, morda že drevi? Kajpak je takoj privolil, saj ni mogel pametno premišljevati, če je slišal Beatricin glas.

Brž ko je pa obesil slušalko, je že obžaloval, da je tako hitro popustil. To presneto dekletce ga suče, kakor se ji zdi! Gotovo mu bo spet nasula bedastih zgodbic o zaljubljenih petelinčkih, ali mu pa celo naznanila zaroko z Wernerjem Sellermannom!

Slabe volje je Martin sedel v kavarni in čakal Beatrico. Prisegal si je, da je to poslednjič in da ga odslej ta vrtoglavka ne bo več za norca imela. Beatrice ga je pustila pol ure čakati. In nato ga je pozdravila z besedami: »Kako ljubeznivo, da si prišel!« Okrog ustnic ji je trepetala otožna senca, toda na plavih kodrih ji je čepel najočarljivejši klobuček, kar jih je kdaj Martin videl.

»No, Beatrice, kaj je novega?«

»O, nič posebnega, samo rada bi te bila spet videla.«

»Hm... to je vse čisto lepo in prav... toda ljubi moj otrok, ali si kdaj pomislila, da sem še enkrat starejši od tebe...«

Beatrice ga je nedolžno opazovala.

»...skratka, da se ne spodobi, da ravnaš z menoj kakor s svojimi mladimi petelinčki in me naročaš zdaj sem, zdaj tja samo zato, da mi pripoveduješ svoje marnje?«

Beatricini ustni kotički so nevarno vztrepetali. Morda se mu bo še v obraz zasmejala?

»Nekaj važnega ti imam povedati... toda ne tu, ne zdaj.« In če te dolgočasim...«

»Že prav, že prav, dekletce...«

Komaj sta pojedla sladoled, je Beatrice izjavila, da ji je v kavarni prevroče, ali ne bi šla na kratek izprehod? In šla sta.

Na cesti se je Beatrice zaupno oprijela svojega ‚starega prijatelja' pod roko.

»Ti si moj edini pravi prijatelj, Martin,« je skoraj svečano izjavila, ko sta prečkala cestno križišče. Martin ni ničesar odgovoril. Ni več razumel tega vražjega dekletca, ki je trdilo, da je staromodna, pa se ga je tako samo po sebi umetno oklepala pod roko. Vedel je samo, da je čudovito, korakati tako tik nje po nočnih cestah, in da jo ljubi.

Sredi neke samotne, zapuščene ceste se je Beatrice nenadno ustavila in ovila roke okrog Martinovega vratu. Martinova prva misel je bila: »Zdaj, zdaj mi bo rekla ‚stríček Tin' in jela jokati. Moral ji bom očistiti nosek!«

Toda Beatrice ni jela jokati, pa tudi ‚stríčka Tina' ni klicala na pomoč. Poljubila je Martina na ustnice in rekla z jasnim glasom: »Ljubim te.«

OKO
FR. P. ZAJEC
IZPRAŠAN OPTIK IN URAR
LJUBLJANA, sedaj Stritarjeva ul. 6
pri frančiškanskem mostu
Raznovrstna očala, [illegible] barometri, [illegible] Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine
Samo kvalitetna optika Cenik brezplačno

ZAMOTANA AFERA

NAPISAL D. H.

Gerald Waring je bil že več ko teden dni pri svojem stricu Whiteleyu Rollandu, ko se je nesreča zgodila. Življenje v Highstead-Hallu je poteklo mirno, ni bilo opaziti, da bi bilo med stricem in nečakom prišlo do kakšnega nesoglasja — potem se je pa nekega jutra vse spremenilo in v hišo je prišla nesreča.

Whiteley Rolland je po navadi zajtrkoval v postelji. Stari gospod je bil slabotnega zdravja in je trpel za nespečnostjo. Ker je pozno ponoči bral in kadil, je potem zjutraj nadomestil zamujeno spanje. Nekaj minut po osmi uri je na vrata njegove spalnice potrkala služkinja, ki mu je kakor po navadi prinesla zajtrk. Ker se ni oglasil, je ponovno potrkala, potem je pa misleč, da gospod še spi, vstopila.

Čeprav so bila okna zastrta z zavesami, je bilo vendar v sobi dovolj svetlo, da je služkinja lahko opazila na postelji počez ležečo postavo, oblečeno v pidžamo. Postava je imela roke prekrižane pod seboj, njene bose noge so se pa dotikale tal.

Vsa prestrašena je spoznala, da mož na postelji ni njen gospodar. Kriknila je in pladenj ji je od strahu padel iz rok. Zdajci je pa ko okamenela obstala na pragu sobe. Mož, o katerem je bila mislila, da spi, ali da je nezavesten, se je namreč premaknil in počasi vstal.

Bil je Gerald Waring. Služkinje, stoječe na pragu, niti pogledal ni, temveč je prestrašeno buljil v nekaj, kar je ležalo v postelji, se potem obrnil stran, in se nerazumljivo momljaje opotekel po sobi. Po obrazu in po pidžami je bil hudo oškropljen s krvjo, na levem sencu je pa imel majhno, a globoko rano. Zdelo se je, da Gerald Waring ne more svojega velikega telesa držati v oblasti. Ko omamljen je namreč slepo taval med pohištvom, pri tem pa prestrašeno buljil v postelj.

Služkinjin krik in tresk padlega pladnja je privabil k vratom gospodarjeve spalnice še ostalo hišno osebje. Prestrašeni so se gnetli ob vhodu v sobo in se umaknili šele, ko se je Gerald Waring obrnil proti njim in se opotekel na hodnik, od ondod pa v svojo sobo.

Whiteleyev šofer se je prvi zavedel, krenil je po poltemni sobi k postelji in prižgal električno svetilko, ki je stala na mizici poleg postelje.

Whiteley Rolland je ležal pod odejo, iz prsi mu je pa molel ročaj žepnega noža. Desno roko je imel iztegnjeno nad odejo, tesno poleg nje na pernici je pa ležala težka cigaretnica iz srebra in slonovine, ki jo je navadno gospodar postavil zvečer poleg knjig, svetilke in drugih stvari, ki jih je ponoči potreboval, na mizico poleg postelje. Izraz Rollandovega obraza je bil nenavadno pokojen, napol z odejo pokrito telo je ležalo mirno, kakor, da bi ga bil zločinec napadel, ko je že ležal v postelji. Šele ko je šofer opazil v neredu zmetano obleko na stolu poleg postelje, je spoznal, da se je moral gospodar trdo boriti, preden je podlegel. Možak je še zmerom srepo strmel v svojega gospodarja, ko je prihitel k postelji hišnik Furlow in takoj ukrenil vse potrebno.

Furlow je bil močan, postaven mož: krepke, drzne črte njegovega obraza so človeku pri priči vlile zaupanje. Ostala služinčad se je v trenutku pomirila in se podredila njegovim energičnim navodilom.

Najprej je zapodil radovedneže iz sobe, potem je pa vrata zaprl, da ne bi nihče mogel v sobi kaj premakniti. Ko so mu drugi povedali kakšno vlogo je v drami igral Gerald Rolland, je pogumno odšel v njegovo sobo. Gerald je ležal na postelji in strmel v strop. Tudi njegovo sobo je Furlow zaprl, potem je pa zapored telefoniral zdravniku, policiji in Mr. Hubertu Tufnellu, bratrancu umorjenega gospodarja, ki je bil z Geraldom njegov najbližji sorodnik.

V eni uri se je končalo prvo dejanje drame: Geralda Waringa so prijeli in odpeljali v zapor.

Dve uri nato je prišel v Highstead zasebni detektiv Hilton Glenn. Takoj za njim je vstopil tudi Hubert Tufnell, betežen star mož, ki se je pri hoji opiral na palico. Čeprav je bil Glenn star prijatelj hiše, starca še nikdar ni bil videl.

»Ne morete si misliti, kako sem vesel, da ste prišli,« je dejal Tufnell Mr. Glennu, »tako — tako sem potreben pomoči, ker čutim, da se je pretežko breme zvalilo na moje rame. Moj — moj pokojni bratranec, mi je večkrat pripovedoval o vas in o vaših čudovitih kriminalnih sposobnostih.« Streslo ga je od groze, potem je pa na lepem snel svoj ščipalnik, in ga začel vneto čistiti. »Ubogi Jerry! Ubogi Jerry! Človek kar ne more verjeti! Prefantastično je, pre... prepeklensko! Mr. Glenn, storili boste vse, kar boste mogli, kajne?« je potem ves zasopel pristavil.

»Prišel sem samo kot prijatelj,« je ljubeznivo odgovoril Glenn. »Nadzornik Jaffery, ki ve, kakšna prijatelja sva bila z vašim bratrancem, mi je telefoniral. To je storil iz gole prijaznosti, ni me pa prosil za pomoč.« Položil je roko na Tufnellovo ramo. »Vendar bom storil vse, kar je v moji moči, čeprav« — premolknil je — »čeprav nimam dosti upanja. Ali veste, kaj se je zgodilo? Seveda ne veste.«

Glenn je potem Mr. Tufnellu popisal vse važnejše podrobnosti drame, kakor jih je bil slišal od hišnika in druge služinčadi. »Obupna zadeva,« je končal svoje pripovedovanje. »Vse kaže, da je vaš bratranec med bojem udaril Geralda s cigaretnico po glavi. Takoj po tem usodepolnem udarcu je moral sam omedleti in ga ni prebudil ne krik služkinje in ne ropot, ko ji je padel pladenj na tla.«

»Da,« je onemoglo pritrdil Tufnell, »že vidim, da nisem prav storil, ko sem vas prosil pomoči, ki jo drugi bolj potrebujejo. Sliši se sicer trdo in grozotno, vendar moram reči, da Gerald zasluži kar ga čaka. Ali boste — ali hočete...? Jezik se mu je zapletel.

»Obiskal ga bom,« je odgovoril Glenn. »Če bi radi šli z menoj, nadzornik Jaffery gotovo ne bo ugovarjal. »Pozvonil je in naročil vstopivšemu hišniku: »Naroči voz, Furlow.«

Ko sta vstopila v jetniško celico, je Gerald sedel na lesenem ležišču in žalostno buljil predse. Šele ob pogledu na oba prijatelja je urno skočil pokonci, takoj nato pa prebledel in spet sedel, kakor da bi se bil spomnil, da mu ne moreta biti njegova prijatelja, in si z rokami podprl obvezano glavo. Hilton Glenn je stopil k njemu in mu položil roko na ramo: »Pogum, Gerald,« mu je bodrilno dejal, »izvojevali bomo zadevo v vašo korist.«

Tufnel se je prestopal z ene noge na drugo, ko je Gerald dvignil glavo in oba čudno pogledal.

»Tako je,« je naposled negotovo pritrdil.

»Hvala vama,« je zamrmral Gerald. Strmo ju je pogledal, potem pa ponovil: »Hvala vama.« Zdajci je živahno planil z lesenega ležišča in začel hoditi po celici sem in tja. »Ne bosta mi verjela, a povem vama, da se ničesar ne spominjam. Šel sem spat, potem se pa ne spominjam ničesar prav do — do o Bog!« Trenutek je ko izgubljen gledal predse, potem je pa začel nekoliko počasneje hoditi. »Prav gotovo sem znorel,« je zamrmral, »zblaznel sem. Prav ničesar se ne spominjam Mr. Glenn, ali res mislite, da sem umoril strica?« Vprašujoče je pogledal Glenna.

Hilton Glenn je skušal iz njegovega pogleda razbrati resnico. Dobro se je namreč zavedal, da je v njegovih besedah ne bi mogel najti. Njegov glas je bil zelo resen, ko je rekel: »Ne le ga ne morem misliti edino — če ste bili v tistem trenutku neodgovorni za svoja dejanja, kar se vsakomur izmed nas lahko pripeti.«

»To je tudi moje opravičilo,« je odgovoril Gerald, »drugega nimam. Vsi so me videli. Whiteley me je moral udariti s cigaretnico, da sem omedlel, in se prebudil šele, ko je prišla v sobo služkinja.« Črte njegovega obraza so se zdajci spremenile, potem je skoraj ječé nadaljeval: »Ničesar ne vem, rečem vam, prav ničesar. Ne morem se spomniti ne udarca, ne ničesar drugega, razen da mi je bilo slabo, ko sem se prebudil in zagledal pred seboj oni bledi obraz. Morda sem ga res umoril. Morda sem znorel. V glavi mi brni. Ne morem misliti.« Spet je vstal in zastrmel v močno svetlobo, ki je prihajala skozi zamreženo okno. »Blaznost!« je dejal.

Konec prihodnjič

Posledica preseljevanja narodov

Ljudje s 34 različnimi barvnimi odtenki kože

Svojevrstne lastnosti raznih plemen

Ljudje, ki imajo isto barvo kože, oči, las, isto obliko lobanje, nosu, čeljusti, in isto razmerje postav, so istega plemena. Kakor te morfološke lastnosti tvorijo pleme, tako tvorijo etnografske lastnosti, torej jezik, vera, zgodovina, skupne težnje in socialna stopnja, narod.

Ali sploh žive na svetu ljudje čistega plemena. Ker so se že od postanka sveta narodi venomer med seboj mešali, moramo reči, da čistega plemena danes ni. Najčistejše pleme ljudi se je ohranilo do danes v Avstraliji, povsod drugod so pa ljudje mešanci. Po barvi kože delimo ljudi na bele, črne, rumene in bakrenopolte. Ker so se med seboj mešali, so nastali vsi mogoči odtenki polti, ki pri mešancih ni izrazito bela, ne rumena, ne črna. Danes žive na svetu milijoni ljudi, ki niso ne čisto beli, ne čisto črni. Seveda pa takšni mešanci nimajo nečiste samo barve kože, temveč tudi vse druge plemenske lastnosti, torej obliko nosu, lobanje in čeljusti. Zato so pogosto ljudje enega naroda tako zelo različne zunanjosti. Čeprav bi morali imeti vse lastnosti istega plemena, imajo eni orlovski nos, drugi spet sploščenega, eni svetle oči, drugi temne. Tudi pripadniki belega plemena kažejo na svoji zunanjosti znake Aziatov, črncev ali Japoncev.

Preseljevanja raznih narodov v preiznjih stoletjih so pustila močne sledove v plemenih. Skozi Evropo so med drugim šli Kelti, Grki, Huni, Arabci, Normani, ki so vsi pustili manjše ali večje sledove.

Zelo važna karakterističnost plemena so lasje. Gladke lase imajo Kitajci in Mongoli, mehko kodraste lase imajo belci, Indijci in Avstralci, močno kodraste lase imajo pa črnci. Od jakosti las je odvisna tudi jakost brade. Najredkejše brade imajo Kitajci in Mongoli, najgostejše pa črnci.

Tudi oblika čeljusti, ličnic in ustnic je pri raznih plemenih zelo značilna. Črnci imajo izredno močne čeljusti in debele ustnice. Evropci imajo podolgovate obraze, brez izrazitejših ličnic, čeljusti ali ustnic. Sploščen nos imajo črnci in Mongoli, Arabci imajo pravilen obraz kakor Evropci, ker so po večini sploh mešani z belim plemenom.

Učenjaki so dognali, da imajo ljudje na svetu nič manj ko 34 različnih barvnih odtenkov kože. Koža pripadnikov belega plemena ima več odtenkov: lahko je bledobela, ali rožnatobela, kakršno imajo po večini Skandinavski narodi. Belobronasto polt imajo južni narodi. Pri rumenem plemenu razlikujemo bledorumeno, ilovnato rumeno in rjastorumeno barvo polti. Takšno barvo polti imajo indijanci v Južni Ameriki in južni Američani. Črno pleme ima čokoladno barvo kože, nekateri črnci so pa popolnoma črni.

Belo pleme ima po navadi svetle oči, črno in rumeno pa temne. Na svetu so tudi ljudje, ki imajo izrazito zelene in celo rumene oči, vendar so ti zelo redki.

Najmanj na svetu je pepelnatih in zlatih las. Kostanjevih las je največ, vsi pripadniki črne rase imajo pa popolnoma črne lase. Na Japonskem, Kitajskem in med domačini v Afriki, bi zaman iskali plavolasih ljudi. Prav tako na evropskem severu ni dosti izrazitih črnih las. Rdeči lasje niso nobena plemenska posebnost, pač pa posledica mešanja več plemen.

Različna plemena imajo različne postave in so različne velikosti. Moški so zmerom večji od žensk. Izmed plemen so najmanjši Pigmejci, črnci, ki merijo povprečno samo 1.38 metra. Največji so severni narodi, ki dosežejo višino do 1.90 metra. Na splošno računamo, da je človek, ki meri izpod 1.60 metra, majhen, če meri do 1.70 metra, srednje velik, človek, ki meri več, se pa lahko prišteva že med velike.

Narodi in plemena se med seboj razlikujejo še po dihanju, krvnem obtoku in vonju. Kitajci, Avstralci in črnci na primer Evropcu nič kaj prijetno ne diše. Narobe pa oni trde, da imajo Evropci neprijeten voni. Prav tako so različna tudi čustvovanja raznih plemen. Evropci izražajo svoja čustva z obraznimi mišicami. Tibetanci izražajo veselje tako, da se s plosko roko udarjajo po glavi, tuja pa pozdravljajo tako, da čudno premikajo jezik po ustih. Avstralec od veselja našobi ustnice, črnka pa ne ljubkuje svojega otroka tako, da ga poljublja in objema, temveč mu večkrat zapovrstjo pritisne nos na lice. To ji je največji dokaz nežnosti in ljubezni.

Avete, certamente, già inteso parlare delle gare, dattilografiche o stenografiche. In queste ultime, le matite volano con incredibile velocità sui lunghi bianchi fogli di carta, poichè un bravo stenografo scrive da duecento a duecentocinquanta sillabe al minuto e un campione della stenografia fino a quattrocentocinquanta. Pochi uomini parlano con altrettanta velocità. L'illustrazione di sopra rappresenta una gara di dattilografe. È noto che la dattilografa esperta scrive «alla cieca», vale a dire scrive con tutte le dieci dita senza guardare mai i tasti ma solo il testo. Nelle vere gare, le dattilografe hanno, quindi, gli occhi bendati, come si vede qui sopra. Colei che scrive il dettato più rapidamente e con meno errori, esce vincitrice dalla gara, alliettata dalla speranza che presto otterrà un buon posto. — Gotovo ste že kdaj slišali govoriti o strojepisni ali stenografski tekmi. Pri stenografski tekmi hitijo svinčniki čez dolge, bele liste papirja z neverjetno hitrostjo, saj napiše dober stenograf dve sto do dve sto petdeset zlogov v minuti, stenograf-rekorder pa celo štiri sto petdeset. Le malo je ljudi, ki tako hitro govore, kje neki pišejo! Gornja slika nam pa kaže tekmo strojepisk. Znano je, da izurjena strojepiska piše ‚na slepo', to se pravi: z vsemi desetimi prsti tipka tako, da nikoli ne pogleda na tipke, pač pa samo na tekst. Pri pravi strojepisni tekmi imajo torej tekmovalke zavezane oči, kakor nam kaže slika. Tista, ki najhitreje in kar najbolj brez napak napiše narek, zmaga in lahko upa, da bo kmalu dobila dobro službo.

Vloga »svetega smokvinega drevesa«

Mnogi narodi smokvino drevo po božje časte, posebno Indijci in prebivalci otoka Ceylona mu pripisujejo posebno moč in vpliv. Tu izmed 600 raznih vrst smokvinih dreves posebno časte »ficus religioso« ali »sveto smokvino drevo«. S čim si je ravno ta vrsta smokev zaslužila to veliko čast ne vemo, pa tudi domačini tega najbrž ne vedo. Kljub temu pa nihče izmed njih ne bi šel mimo »svetega drevesa«, ne da bi opravil svojevrsten obred. Veren budist se pred drevesom sezuje in ga petkrat zapovrstjo v molitvi obide. Trdno namreč veruje, da v drevesu bivajo duše treh indijskih bogov: Brame, Višnuja in Šive. Kdor bi se drznil »sveto drevo« poškodovati, bi izvršil bogoskrunstvo in bi ga okrutno kaznovali.

Najbolj znano in češčeno drevo te vrste raste v mestu Anuradhapuri na otoku Ceylonu. To drevo se ponaša z izredno dolgo zgodovino, ki sega tja do leta 229. pred Kristusom. Tega leta je po budistični veri nekdo odlomil vejo smokvinega drevesa pod katerim je sedel Budha, ustanovitelj budistične vere, ki šteje poleg krščanske največ vernikov. To vejo je poslal kralju otoka Ceylona v dar. V svetih budističnih knjigah so podrobno popisane velikanske svečanosti s katerimi je dal kralj Ceylona vejico posaditi v zemljo. Iz te sadike je baje zraslo današnje »sveto smokvino drevo«, na otoku Ceylonu, ki ga Indijci imenujejo bo.

Od tega dne dalje se razvija zgodovina smokvinega drevesa v mestu Anuradhapuri. Pred tisoč leti so verniki temu drevesu na čast sezidali svetišče, pred sedem sto leti so mu postavili velikanski zid.

Odkod špinača?

Nam tako priljubljena špinača ni doma na našem kontinentu, temveč je prišla v Evropo iz Arabije in to šele v 15. stoletju. Arabci so jo imenovali »isfinag«, v Španiji pa so to jed imenovali »espinaca«, iz katere izvira naša špinača.

Časi se spreminjajo

V starem veku se nihče ni trudil, da bi mestne ulice razsvetljil, temveč so ostale temne. Samo v vojni so mestni očetje izdali odredbo, da mora vsak hišni lastnik pred svojo hišo postaviti svetilko, da bi se sovražni ogleduhi ne mogli v temi skrivaj priplaziti v mesto.

Zanimivosti z vseh vetrov

Domačini na Novi Gvineji kaj hitro obračunajo s svojimi zločinskimi rojaki. Moža, ki je zagrešil zločin, obsodijo na smrt, potem napravijo veliko gostijo, obsojenca zakoljejo, ga spečejo in pojedo.

Kokoši se zato tako rade kopljejo v prahu, ker tako uničijo zajedalce, ki bi se jim sicer močno zaredili pod perjem.

V prejšnji svetovni vojni je tako primanjkovalo papirja, da je neki newyorški trgovec s papirjem plačeval na leto 10.000 dolarjev, samo da je lahko v enem samem velikem pisarniškem podjetju izpraznjeval koše za zavrženi papir.

Z vseh vetrov

Uši so sicer majhne, vendar silno nevarne živalce, ker prenašajo bacile pegastega legarja. Že v svetovni vojni so nemški vojaki ugotovili, da v bližini konjev ni toliko uši. Neki znanstvenik je šel problemu do jedra in je ugotovil, da izloča koža konjev neki sok, ki ušem smrdi. Na podlagi svojih raziskovanj je pripravil prašek, ki povzroča, da se uši zvijejo in kmalu nato poginejo. Ta prah škoduje tudi jajčecom uši, na človeško polt pa nima nobenega škodljivega učinka.

*

Pred kratkim so pričeli na švedskem prodajati tako imenovano ‚sintetično meso'. To je kvas, ki ga pridobivajo z vrenjem iz celuloze. Ta kvas uporabljajo za mesne cmoke in za mazanje na kruh. Vsebuje mnogo beljakovin, hranilnejših od beljakovin, ki jih daje zelenjava, vendar ne toliko hranilne kakor tiste, ki jih vsebuje pravo meso. Okus in vonj umetnega mesa sta podobna okusu in vonju pravega mesa.

*

V Nemčiji znaša zdaj število tujih najetih delovnih moči okrog 2½ milijona ljudi. Vodijo Poljaki, ki dajejo okrog milijon delovnih moči. Italijanov je 300.000, Čehov 140.000, Belgijcev 131.000, Holandcev 96 000, Srbov 78.000, Francozov 63 000, Hrvatov 56.000, Slovakov 54.000 in Madžarov 31.000.

*

Letališča v puščavah grade in izravnajo tako, da polože čez vsa tla, obsegajoča letališče, nekakšno ogromno mrežo iz litega železa. V isti namen uporabljajo zdaj velike in težke rogoznice iz bombaževine. Tako je mogoče na še tako peskovitih in valovitih tleh zgraditi na hitro uporabno letališče.

*

V tovarnah za vojno industrijo so pogosto delavci delali brez manjših odmorov deset ur. Odmor so imeli samo opoldne za kosilo. Zdaj so uvedli dopoldne in popoldne deset minut po čitka; ta čas si vsakdo lahko prižge cigareto, pojé južino ali se kako drugače sprosti. Uspehi so pokazali, da je ta počitek zelo dragocen in da se tako delavci vse manj utrudijo kakor poprej.

*

Največ mesa na svetu menda poiedo prebivalci Nove Zelandije; na vsake ga Novozelandca namreč pride na leto kar 110 kil mesa. Na drugem mestu je Avstralija, Evropa se pa s takšno rekordno statistiko zdaj sploh ne more več kosati.

PLAČAJTE NAROČNINO!

? UGANKE

Križanka

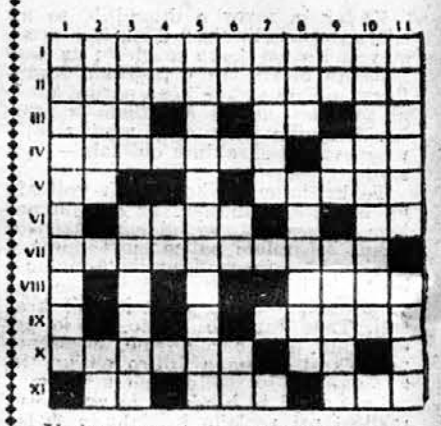

Vodoravno: 1. Posebna vrsta ladje. 2. Utrditi, korenine pognati. 3. Hrast; egipčanski sončni bog; kratica za vrsto teže. 4. Vrstilni števnik; drevo ali prvina. 5. Medmet ali japonske svečanosti; gospodinjska potrebščina. 6. Znanka iz filma; enota električnega upora. 7. Gospodinjska potrebščina (prva polovica) + železniška postaja blizu Ljubljane. 8. Sovraštvo, mržnja (tujka). 9. Gorivo. 10. Sol fosforne kisline; dva samoglasnika. 11. Pritrdilnica; orientalsko pokrivalo; sodoben slovenski pisatelj.

Navpično: 1. Generalisimus iz prve svetovne vojne. 2. Gospodar, upravitelj (tujka; prvih šest polj); predlog. 3. Razdobje, vek; sirup, ki ostane pri izdelovanju sladkorja. 4. Zlato (fr.); romanski spolnik. 5. Pisec slovarja (tujka). 6. Osebni zaimek; predlog; osebni zaimek, ki je tudi znak za redko prvino. 7. Znamka čokolade, ki je tudi naš glagol. 8. Tuja, druga; pastirska pesem, idila. 9. Vprašalnica in znak za kovino; kratica za vrsto teže; uraden akt. 10. Narodoslovje (tujka; do kraja). 11. Igram na nek inštrument; kdor rad jé.

*

PIRAMIDA

b
e e
e e e
e e l l
l l l l l
l o o o o o
o o o t t t t
t t v v z z z z

1. otla mera, 2. členica, 3. polet, 4. doba, 5. prenapetež, gorečnež, 6. risu podobna zver, 7. pripada onemu iz 5. točke, 8. zobozdravnik ga zdravi.

*

ČAROBEN LIK

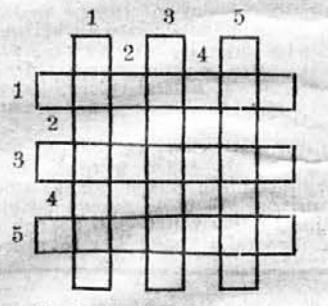

A, A, A, A, A, A, A,
B, E, E, G, I, I, I, I,
L, L, L, M, N, N, N,
O, O, O, O, O, P, P,
R, S, T, T, T, T, T, Z.

Vodoravno: 1. hupa, 2. najmanjši delec prvine (dvoj.), 3. mesto v Sred Italiji, 4. franc. žensko ime, 5. gniloba.

Navpično: 1. mesto na Siciliji, 2. moško ime (mn.), 3. obolela, 4. posedovati, 5. drevo z velikimi listi.

*

UGANKA

štirinogata,
okrogla, robata
in strašno zobata;
čim bolj se poti,
tem huje kriči,
krepkeje drobi.

Rešitev ugank iz prejšnje številke

Križanka: vodoravno po vrsti: 1. nedoločnik, 2. ol. Bona, ni, 3. četrt, srd, 4. nari (= Iran), Atair, 5. atest, inje, 6. p. marelica, 7. O. C. (= Oliver Cromwell), linj. ik, 8. treske, ut, c, 9. notar, Bari, 10. Ina, Antej 11. cirkularka, 12. antena, es.

Stopnice: 1. strmoglavec, 2. ustvarjenje, 3. posteljnina, 4. prostornina, 5. ministranti, 6. propustnica, 7. preprostost, 8. Baškiristan, 9. anabaptisti, 10. materialist.

Izločilnica: Pepelnična sreda.

Kaj pa matematika? $95+8+1+{}^{6}/_{7}+{}^{4}/_{28}-75{}^{9}/_{16}+24{}^{3}/_{4}-98+1+{}^{3}/_{8}+{}^{27}/_{54}$!

ARIF IŠČE SREČO

PRIPOVEDUJE IN RIŠE HOTIMIR V. GORAJD

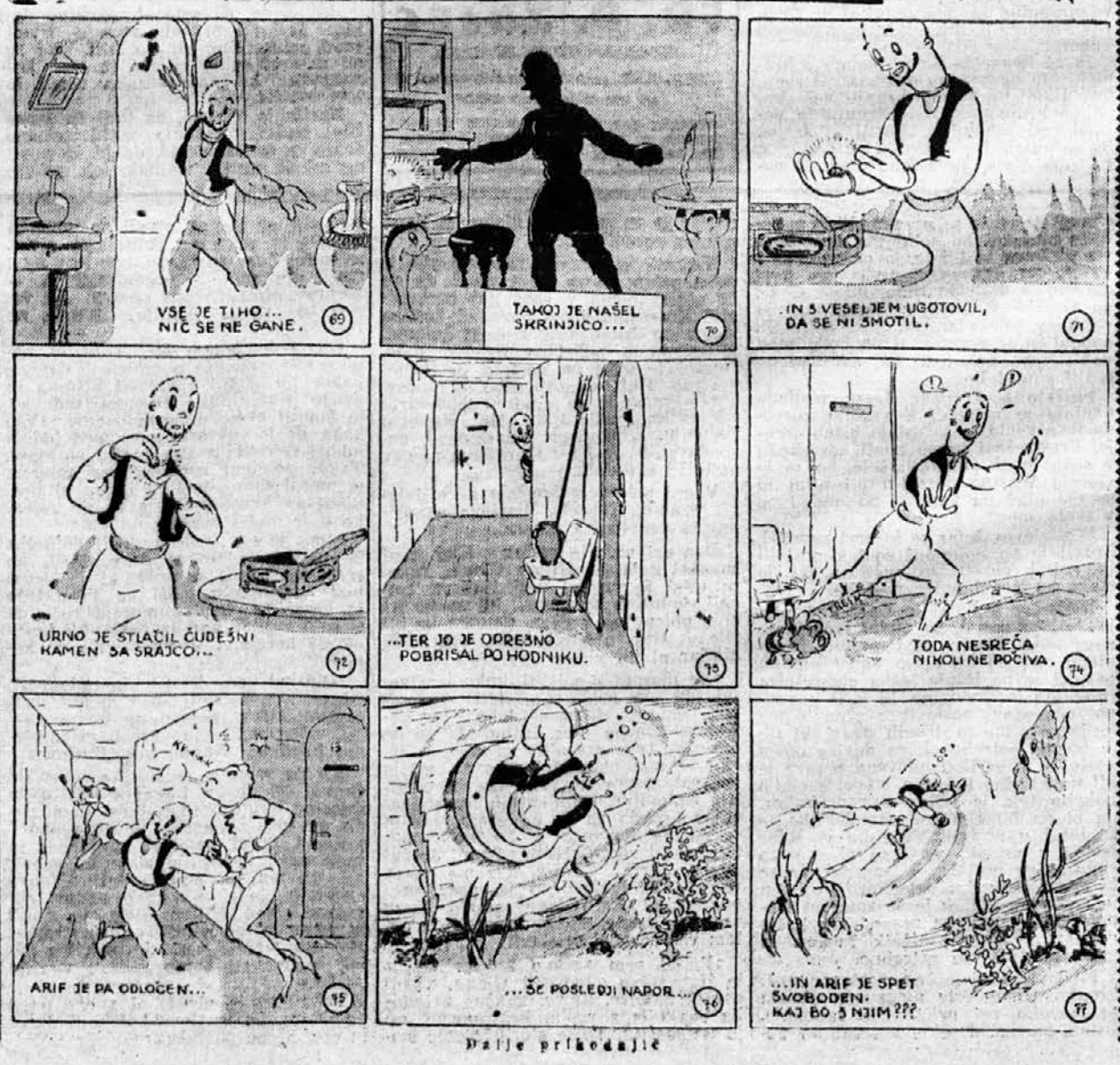

Dalje prihodnjič

V NOVE ZARJE

LJUBEZENSKI ROMAN

Ubogi Paul, kako je tedaj preklinjal vsa ta nesrečna naključja. In tudi zdaj ni vedel pravega vzroka, zakaj se Lanvin mudi v vili na griču prav zdaj, ko se je vrnila Janina. Saj je ta vljudni, prikupni tujec njega dni vendar dvoril Elini, kar mu je bila mimogrede zaupala lepa Arletta.

»Da, da,« je suho odgovoril Lanvin, »jaz sem. S kom pa imam čast?«

Mladi zdravnik se je hitro predstavil:

»Paul Bonheur, zdravnik in prijatelj družine de Bergerjevih...«

»Oh da, vem,« je odvrnil Lanvin in nagubal čelo.

»Oprostite mi, prosim,« se je v zadregi opravičeval zdravnik, »gospa de Bergerjeva mi ni ničesar omenila...«

»Ni vam povedala, da me je doletela nesreča, ki me je oropala vida? Saj sama tega ni vedela! Izvedela je šele davi, ko sva z gospodično de Bergerjevo dopotovala semkaj.«

Spet se je v zdravnikovem srcu zganila ljubosumnost. Katera gospodična de Bergerjeva naj bi to bila? Janina ali Elina? In kako to, da mu niso omenili, da je tudi Elina prišla semkaj?

»Prej sem bil nekoliko neroden, toda upam, da ste mi že oprostili,« je naposled vljudno dejal. »Izvedel sem, da se je vrnila gospenja vnukinja, in pohitel sem, da pozdravim svojo tovarišico iz detinstva.«

Svetal in nedopovedljivo nežen smehljaj je ozaril Marcelov bledi obraz.

»Da, tukaj je, tu blizu, na vrtu... Ali je ne vidite? Mislim, da je pod evkalipti. Ali jo vidite? Prosim, vodite me po vrtu, ker ga še ne poznam. Vendar mora biti tu blizu, saj sem jo pravkar slišal, kako je obrezovala cvetlice. Elina!«

»Oh,« je presenečeno, toda olajšano vzkliknil Paul, »ali je tudi gospodična Elina tukaj?«

Po pokojnem in srečnem Marcelovem obrazu je spoznal, da ga torej Janinina sestra ni zapustila. Samo ljubezen, ki daje in prejema, more kljub tolikšni telesni nemoči pričarati na človekov obraz izraz tako čiste, mirne sreče. Marcel je bil videti srečen kljub slepoti, kljub strahoviti nesreči, ki ga je tako mladega zadela. Torej je tudi Elina prišla semkaj... Toda zakaj je Janina v svoji brzojavki ni niti omenila? Kako je morala biti stara gospa presenečena, videč, da so prišli kar trije gostje namesto enega samega!

Zdaj, ko ga ni več mučila ljubosumnost, je začutil mladi zdravnik toplo simpatijo do tega lepega, ponosnega človeka, ki je tako mirno prenašal svojo strašno usodo. Skrbno ga je prijel pod roko in peljal po precej kamnitni stezi okrog limonovcev proti prostoru, kjer naj bi bila Elina. In med potjo ga je vpraševal:

»Ne vem, ali je vaša slepota, ki o njej upam, da je samo prehodna, posledica bolezni ali nesreče, vendar bi vam svetoval, da ob tako jarkem soncu nosite temne naočnike. Ali vam ni nihče tega nasvetoval? Varovati morate oči, če hočete ozdraveti!«

Marcelov odgovor je bil hiter in bolestno zgoščen:

»Vem, da ne bom nikoli več videl!«

Mladi zdravnik je molčal, čuteč da bi bili tu sleherna laž ali tolažba odveč.

Kakšen je človek, ki tako pogumno prenaša tako strašen udarec usode? Kaj tiči za tem visokim, bledim čelom, za temi otožnimi, globokimi očmi?

Marcelov obraz, še pravkar otožen in zapet, se je zdajci spet zjasnil. Nagnil je glavo in prisluškoval, nato pa veselo vzkliknil:

»Ona je tu! V bližini mora biti... Slišim jo. Elina! Elina!«

»Že grem,« je odgovoril mlad, topel glas, ki ga je Paul tako dobro poznal. In hkrati je na stezi pred seboj zagledal dobro znano postavico svoje mladostne prijateljice. Janina je bila obrnjena k njima, njen drobni obrazek je bil ves nasmejan, rjave oči so se ji spet svetile kakor nekdaj. V njih se je utrinjalo tisoč zlatih iskric.

Nehote je nameraval pohiteti k njej, toda začutil je, kako se ga je slepčeva roka še trdneje oprijela.

»Ona je tu!« je vzkliknil veselo. »Ali je ne vidite?«

»Ne, ne vidim je,« je nekoliko razdraženo odgovoril zdravnik, toda tedaj ga je roteč pogled Janininih oči prisilil k molku. In ko jo je Paul presenečeno pogledal, je položila prst na usta in prikimala.

»Elina,« je spet poklical Marcel, »kje pa ste? Obisk imate!«

Deklica je prihitela k njemu in ga nežno prijela za roko.

»Tukaj sem, Marcel,« je tiho dejala. Nato se je obrnila in prijazno, toda ravnodušno pozdravila mladega zdravnika:

»Dober dan, gospod Bonheur!«

»Ali, Janina...« je ugovarjal mladi mož.

»Janine ni tukaj,« je hitro in ostro odgovorila deklica. »Midva sva prišla namesto nje.»

In poudarjajoč vsako besedo, je pristavila: »Jaz, Elina in moj zaročenec, gospod Lanvin.«

Paul ni ničesar odgovoril. Janinine besede so ga tako presenetile, da ni vedel česa reči.

Opazil je, da je Marcelov obraz še zmerom srečen in veder, narobe se je pa Janina tako proseče ozirala vanj, da je čutil njeno nemo prošnjo, naj ji pomaga. In čeprav ni razumel, zakaj naj igra to komedijo, se je odločil, da bo molčal, in je samo vljudno odgovoril:

»Veseli me! Upam, da boste zadovoljni z menoj. Kakor veste, sem star prijatelj vaše družine...«

Janina se je veselo zasmejala, toda njen vedri glas se ni ujemal z njenim otožnim obrazom, ko je dejala:

»Kajpak, zelo nam boste potrebni, gospod doktor! Upam, da bova že našla kakšno zdravilo ali pa operacijo, da bova vrnila vid gospodu Marcelu!«

Marcel je nasršil obrvi.

»Oh, Elina, zakaj bi budili lažne nade, ki se nikoli ne bodo izpolnile? Sami veste, da mi je zdravnik povedal, da je moja bolezen neozdravljiva.«

Janina je trmasto zacepetala in vzkliknila:

»Prepovedujem vam, da bi tako govorili! Nobena bolezen ni neozdravljiva! Pogosto, kadar je znanost brez moči, kadar zdravniška veda odneha, pa čudež pomaga...«

Mladi zdravnik ji je pritrdil:

»Ne da bi hotel kot zdravnik slabo govoriti o zdravniški vedi, ki je prav v novejšem času tako zelo napredovala, vendar moram priznati, da pogosto odpove prav tam, kjer bi bila najbolj potrebna. Vsekako pa več glav več ve. En sam zdravnik ne more z gotovostjo trditi, da ste neozdravljivo bolni. Že to me moti, da vam ni priporočil temnih naočnikov za jarko svetlobo. Celo zdrave oči moramo varovati, kaj pa šele bolne!»

»Oh,« je vsa znemirjena vzkliknila Janina, »kako sem pozabljiva! Vse dopoldne sem vas pustila na tako vročem soncu!«

»Nič čudnega, če kaj pozabite, ko imate pa toliko skrbi,« jo je pomiril nežno Marcel. »Odpotovala sva na vrat na nos, brez posebnih priprav... Oh, kako težko mi je, da morate sami skrbeti za vse in da vam ne morem pomagati.«

»O, to bo trajalo samo nekaj tednov,« je lahkotno odgovorila deklica. »Pozneje boste vi prevzeli moje dolžnosti in tedaj bom jaz na vrsti, da me boste razvajali. Zdaj me pa morate ubogati! Vrnili se boste v hišo in me počakali v hladni, zatemnjeni sobi, dokler se ne bom vrnila iz mesta in vam prinesla temnih naočnikov, kakor mi jih je priporočil naš prijatelj, zdravnik.«

Uboglijivo je pustil, da ga je odpeljala v prijetno senco provansalskega salona, zastrtega s spuščenimi rebračami. Nato je stopila k bližnji omari, vzela iz nje šahovsko desko s slonokoščenimi figurami in mu jo prinesla k mizi.

«Ker ste tako navdušen šahist, se morate naučiti s tipanjem razlikovati figure. Tako boste kaj kmalu lahko igrali to kraljevsko igro z gospodom Bonheurjem ali našo ljubo babico.«

»Glej no,« je presenečeno vzkliknil Marcel, »tudi vi ji zdaj pravite babica?« Janina je vztrepetala, boječ se, da se ni izdala.

»Zakaj pa ne?« je začudeno vprašala. »Mislim, da je pač vredna tega nežnega vzdevka!«

Marcel je dvignil k njej svoj bledi obraz. Prijel jo je za desnico, ki je z njo razporejala figure po deski, jo nekaj trenutkov podržal v svoji, potem jo pa nežno poljubil.

»In vi, Elina, ste v svoji brezmejni dobroti zame kakor mati, ki mi jo je poslala sama Previdnost...«

Janina mu je hitro odtegnila roko. Če bi jo bil mogel Marcel videti, bi videl, da je zardela do ušes. Tako jo je pa samo slišal, kako je tiho zašepetala:

»Pohiteti moram, če naj se vrnem do kosila. No, slišim, da prihaja babica, da vam bo delala družbo, dokler ne bom spet tu...«

V predsobju je srečala babico, ki si je bila komaj nekoliko opomogla po prvem presenečenju.

»Babica,« jo je rotila, »v Juan moram po važnih opravkih. Ostani ta čas pri Marcelu! Glej, da se ne zagovoriš, in ne pozabi, da si mi dala besedo, da boš molčala!«

Gospa de Bergerjeva jo je pogladila po kratkih svilenih kodrih.

»Sirotica moja,« je tiho odgovorila, »menda je samo še tvoja stara babica neumnejša od tebe. Bodi mirna, ljubica, ne bom pozabila, da še ni noben de Berger prelomil svoje besede...«

Dolgo je gledala za Janino in nato kakor sama zase zašepetala:

»Hudo mi je samo, ker mu ne morem povedati, da živi na svetu še neka druga, pripravljena za najhujše žrtve in največjo plemenitost...«

II

Pomaranče ne cveto več

Nekaj trenutkov sta Janina in Paul molče korakala po stezi navzdol. Ko sta bila že dovolj daleč od hiše, da je nihče ni mogel več slišati, je Paul prijel deklico za roko in roteče dejal:

»Ali mi boste naposled razložili, kaj pomeni vsa ta komedija?«

Janina je sklenila roke. Njen obraz je bil zdaj otožen in nebogljen. Nič več ni bila podobna pogumni, vedri ženi, ki skuša lajšati usodo ljubljenemu možu; bila je samo še nebogljen, pomoči potreben otrok. Paula je ta gib ganil v dno srca.

»Oh, Paul, Paul,« je vzkliknila obupano, »nikar me še vi ne oštevajte! Te tri dni sem morala poslušati toliko dobrih nasvetov, borila sem se proti toliko predsodkom, da mi je jelo zmanjkavati moči. Najprej sem se morala boriti z Gastonom, ki sem mu prvemu zaupala svojo namero, da bom Marcelu nadomeščala Elino...«

»Ali se pa zavedate, kaj delate?« je vzburjeno vzkliknil mladenič. »Ne vidim vzroka za to hlinjenje, čeprav se vam zdi še tako lepo in čudovito.«

»Popravljam napake, ki jih je zagrešila moja sestra,« je mirno odgovorila deklica. »Ali ni to dovolj vzvišen cilj?«

»Po drugi strani pa siromaku izvabljate nežnost in naklonjenost, namenjeno oni drugi... Ali ste na to že pomislili?«

»Da,« je odgovorila Janina in nabrala čelo. »Vse sem že pretehtala. Vendar čutim, da prav ravnam. Če bi Marcel spoznal, da ga je Elina varala, bi to zanj morda pomenilo smrt. Bilo bi strašno razočaranje... Elina je grdo ravnala z njim. Vlekla ga je za nos, ko se mu je pa zgodila tista strašna nesreča, ga je pustila na cedilu, brez slovesa, brez dobre besede... Ni čudno, da se je ta ponosni človek, ki se zdaj ne more več posvečati svojemu ljubljenemu poklicu, ki nima staršev ne doma ne prijateljev, znašel na robu strašnega prepada...«

In razložila mu je, kako ga je lepega dne slučajno srečala in kako je prišla na svojo zamisel.

»In tako sem jaz stopila na Elinino mesto,« je končala svoje pripovedovanje Janina. »Kajpak to ne bi bilo mogoče, če si ne bi bila najina glasova tako zelo podobna. Marcel se je bil že poprej večkrat zmotil...«

»Kako ste pa uredili to s svojo družino?« je začudeno vprašal mladi zdravnik.

»O, razen Gastona nihče ničesar ne ve. Gaston je pripeljal Marcela v vlak. Brž ko je stopil v oddelek, sem ga prijela za roko in mu dejala, da bom z njim odpotovala.«

»In on, kaj je on rekel?«

»Vzkliknil je: ‚Elina, oh, Elina!' Ni mi bilo treba lagati. Sam je takoj izgovoril ime, ki ga je nosil v srcu.«

Paul je vznemirjen opazil, kako se ji je ob teh besedah pomračil bledi in strnjeni obrazek.

»In vi ste trpeli, kajne?« je vprašal skoraj surovo.

»Jaz?« Ponosno se je vzravnala. »Zakaj neki naj bi trpela? Midva sva se zmerom samo prepirala... Sovražila sem ga in on me je preziral... Ali torej ni naravno, da se ni domislil mojega imena?«

Zasmejala se je s trpkim, jedkim smehom: »Moje ime? Sovraži ga in omenil ga je samo enkrat. Tedaj, ko mi je dejal, da ne more z menoj v Juan, ker gotovo živi tam Janina. Menil je, da bi ta ‚mala trmasta osebica' ne bila zadovoljna, če bi ga lepega dne zagledala v hiši svoje babice. Da, tako je rekel. Prepričala sem ga, da je Janina odpotovala v neki sanatorij in da je ne bova videla. In vam, Paul, lahko zaupam: kmalu se bo njeno zdravje še poslabšalo in prej ali slej jo bomo pokopali...«

Utihnila je in ga skoraj sramežljivo pogledala:

»Vaša mala prijateljica Janina je mrtva, Paul. Nikar več ne mislite nanjo!«

Razumel je, da je to hkrati odgovor na vprašanje, ki ji ga je bil zadal lani poleti tu, prav na tej stezici. Vse je bilo prav tako kakor nekdaj, in vendar vse izpremenjeno... Nič več niso cveteli pomarančevci, toda zlata mimoza je še drhtela v južnem soncu. V zraku ni bilo več sladkega vonja po jagodah, pač pa je veter prinašal opojni, težki vonj po mandarinah... Samo evkalipti so še zmerom enako dišali. Paul se je krčevito oprijemal neminljivosti večnih naravnih kulis: sinjine neba in morja in daljne vedrine zasneženih planin. Saj je vendar nemogoče, da se je v tem času tako zelo izpremenila njegova Janina, njegova ljubljena, mila deklica! Obstal je in strastno vzkliknil, kakor da bi jo hotel zbuditi iz težkega sna:

»Janina! Janina! To vendar ne more biti res! To ni mogoče, bilo bi nečloveško! Saj vendar ne nameravate vsega svojega mladega življenja posvetiti temu... tujcu, ki vas prezira?«

Za trenutek se je Janina zagledala v neznane daljave. Njen obraz se je skrivil v nenadni bolečini, ko je odgovorila:

»Vse svoje življenje? O, kako rada bi to storila, toda bojim se, da ne bo mogoče.«

Nehote se je spomnila trenutka, ko jo je v babičinem salonu Marcel nežno držal za roko in ji šepetal besede ljubezni... Kri ji je šinila v bledi obrazek in za nekaj sekund se je zdela spet čvrsto, neugnano dekletce iz nekdanjih dni.

»Ne, ne verjamem, da bi bilo to mogoče,« je vzdihnila. »Marcel je mlad. Hotel bo živeti, hotel si bo ustvariti dom...«

Paul je ljubosumno vzkliknil:

»Zakaj se torej ne poročite z njim?

Janina je vzdrhtela po vsem telesu.

»Ne,« je odgovorila, »tega ne bi mogla. Čutim, da ne bi imela dovolj poguma za takšno odločitev. In razen tega to ne bi bilo pošteno.«

»Res?« je žolčno vprašal Paul. »Zakaj pa na lepem ne?«

»Ali me ne razumete, Paul?« je vprašala tako blago, da ga je takoj razorožila. »Ali ne razumete, da je to nemogoče? Če bi postala njegova žena pod Elininim imenom — to sicer ne bi bilo nemogoče, ker je moje drugo krstno ime tudi Elina — bi mu vzela nekaj, do česar nimam pravice. Ukradla bi mu njegov priimek.«

Zaprla je oči in vsa vztrepetala. Oh, kako bi smela storiti to njemu, ko jo vendar sovraži, ona, ki ji je zalučal v obraz: »Preziram vas!«

»Če tako mislite, zakaj se torej zdaj hlinite?« je nestrpno vprašal mladi zdravnik.

»Zdaj mu ne jemljem ničesar, temveč samo dajem,« je mirno odgovorila deklica.

Paul Bonheur je nihal med željo, da bi jo pošteno oštel, in med hrepenenjem, da bi jo objel in poljubil na rožnata usta. Neodločno je dejal:

»Janina, premladi ste še in prenedolžni! Niti pojma nimate, na koliko ovir boste naleteli pri izpolnjevanju svojega apostolskega načrta. Pozabili ste na vse nevarnosti, na vse težave...«

Vnemarno je zmignila z rameni.

»Glavno je, da se Marcelu vrneta energija in vera v življenje. Že od danes, od prvega dne, ga bom skušala zbuditi iz otopelosti, ga vrniti življenju... Naučila ga bom, da bo mogel brati, delati... Upam, da mi boste dali naslov in priporočilo za zavod za slepce v Parizu... Potrebno je, da me pri tem delu nekdo nadzira in poučuje. Spet bo oživel, spet dobil voljo do dela! In razen tega,« je pridala in se spet zagledala v daljavo, »imam še en načrt...«

»In kakšen je ta načrt, uboga moja Janina?« je vprašal zdravnik.

(Dalje prihodnjič)

V 24 URAH

barva, plisira in kemično čisti obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice itd. Pere, suši, monga in lika domače perilo. Parno čisti posteljno perje in puh

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

HUMOR

Prepozno

»Torej,« de strogo zdravnik nekemu osemdesetletnemu pacientu, »ali se odrečete alkoholu, ali boste pa oslepeli!«

»E, gospod doktor, zdaj ko sem že tako star in sem že vse videl in doživel, je pač pametneje, če kar mirno dalje pijem.«

Nerodno

»Kdo je razbil to vazo?« vpraša gospodinja novo služkinjo.

»Mačka, milostljiva!«

»Kakšna mačka?« začudeno vpraša gospa.

»O, oprostite, nisem vedela, da milostljiva nima mačke.« se opravičuje služkinja.

Tehten razlog

»Kaj pa počne tvoja nevesta?

»Ne vem, razšla sva se.«

»Zakaj pa?«

»Ker je po cigaretah dišala.«

»Ali ne preneseš, da ženska kadi?«

»To že — toda ona sploh ni kadila.«

Napak razumel

Sodnik: »Zakaj niste dragocenega prstana, ki ste ga našli na cesti, takoj prinesli na policijo? Ali mar ne veste, da je prepovedano obdržati tujo lastnino?«

Obtoženec: »Pač, to vem, toda na prstanu je bilo jasno in čitljivo vrezano: ‚Večno tvoj'!«

Čudna imena

Gospod Varčnik je vprašal svojega soseda: »Kako se že pišete?«

»Krojač.«

»Kaj ste pa po poklicu?«

»Čevljar.«

Varčnik se smeje. »Neverjetno, čudovito! Kako se more kdo pisati Krojač, če je čevljar.«

»To ni tako čudno,« pravi gospod Krojač, »saj se tudi vi pišete Varčnik, pa vendar ves denar že do desetega v mesecu zapravite.«

Vdova

»Videti je, da je gospa Čebulčkova

»Ona že. Zato je pa njen drugi mož neutolažljiv.

Nalezljiva bolezen

Gospod Škrba se strašno boji bacilov. Pred dnevi se je peljal z vlakom. V kupeju njemu nasproti je sedela mati z otrokom v naročju, ki se je drl, kar mu je iz grla moglo.

»Hm, oprostite,« je naposled spregovoril Škrba, »ali nima morda otrok kakšne nalezljive bolezni?«

»Nalezljive bolezni!« se zasmeje mati. »Lahko bi bili veseli, če bi to bolezen nalezli. Otrok dobiva zobe.«

Stvarno

Trgovski potnik: »Gospodična, bodite prepričani, da moja ljubezen po kakovosti prekaša vse, kar vam more dati konkurenca.«

Čudna bolezen

»Mama, ali bi danes lahko ostal doma, nič dobro mi ni.«

»Kje pa, srček!«

»V šoli.«

Zna si pomagati

Pri zdravniku pozvoni Irkolin.

»Gospod doktor, po provizijo sem prišel.«

»Po kakšno provizijo?« se čudi zdravnik.

»Ali se ni preje oglasil pri vas neki gospod z izpahnjeno nogo?«

»Da.«

»No, vidite. Jaz sem tisti, ki je pred hišo tako vnemarno odrsal led, da je gospodu spodrsnilo.«

Previdnost

»Čujte, Minka, preden vstopite v mojo sobo zmerom prej potrkajte, ker se mogoče prav tedaj oblačim.«

»O, milostljiva, saj zmerom prej pogledam skozi ključavnico.«

Starost ni vzrok

»Gospod doktor, desna noga me neznosno boli.«

»To je posledica starosti.«

»Bežite no, gospod doktor, saj je leva prav toliko stara.«

Otroška

Učitelj: »Kdo mi zna povedati, kako nastane rosa?«

Ves razred dolgo molči, naposled se oglasi Plankarjev Janezek in pravi: »Zemlja se tako hitro vrti, da se poti.«

Škotska

Dva Škota se srečata na ulici. Eden izmed njiju je pošteno okajen. Komaj pa drugi to opazi, že seže v žep, potegne iz njega 1 funt in ga pomoli znancu pod nos rekoč:

»Vračam ti tista dva funta, ki si mi ju zadnjič posodil.«

Čisto pri začetku

V umetniškem ateljeju? »Kaj pa slikate, mladi umetnik?«

»Adama in Evo.«

»Tako je prav. Začeti je treba na začetku.«

Lovska

»Zakaj pa nisi tigra ustrelil?«

»Izraz na njegovem gobcu mi ni ugajal za predposteljno preprogo.«

Pozna jo

»Moja žena je zadnji čas ko angel. Kadar pridem zvečer domov, me že čakajo gorke copate, natlačena pipa in izvrstna večerja.«

»Koliko si pa dal za njen novi zimski plašč?«

Josip Štrekelj:

RAZKUŽEVANJE SEMENA

Vso povrtnino, kakor tudi žita napadajo najrazličnejše glivične bolezni, n. pr. rja na fižolu, ki je pri nas zlasti v letu 1941. povzročila ogromno škodo, pegavost in škrlup na zeleni in peteršilju, plesen na kumarah in bučah ter na teh tudi gniloba korenin in plodov, rja in škrlup na paradižnikih, rja na pesi in mangoldu, na žitu rja in snetljivost in še stotina drugih, katere znanstveniki imenoma ločijo. Po mnogoletnih preiskavah in poskusih z raznimi škropili in prašili so se iznašla sredstva, s katerimi odvračamo bolezni. Malo je namreč glivičnih bolezni, katere je mogoče uničiti oziroma zaustaviti širjenje, ko so se že pojavile, zakaj večinoma ima podgobje v notranjosti rastlinskih delov; katerim ni mogoče do živega. Zato je pa lažje in boljše, kakor pri ljudeh se varovati oziroma odvračati bolezni, kakor pa že ob pojavi iste in škodi zdraviti.

Kot odvračalna sredstva so:

1. Umno kolobarenje ali plodored. Nikdar ne smemo gojiti dve ali več let zaporedoma eno vrsto rastlin na istem mestu, marveč vsako tretje, še boljše šele vsako četrto leto.

2. Ob presajanju odbiramo najkrepkejše in zastavne sadike, zakaj krepka bitja so odpornejša kakor šibka. Pretegnene in vodene niso porabne. Važno je, da presajamo le pikirane sadike z mnogimi koreninami in klenega stebla. Poskrbimo, da pridelamo doma sadike v dovoljnem številu, ne pa si jih nabavljati od drugod iz dvomljivih virov, ko ne vemo ne sorte ne izvora.

3. Najvažnejše pa je, da vse seme pred setvijo razkužimo, zakaj bolezni prehajajo in se širijo od semena na rastline.

Naši očetje so razkuževali žito, namenjeno za seme z apnenim beležem, kasneje z raztopino modre galice, ki pa ne učinkuje ne eno ne drugo. Izmed povrtnine se je pokazalo škropljenje z 1 do 2% bordoško brozgo (raztopina modre galice z dodatkom apna do nevtralnosti) edino pri zeleni, ako to izvršimo kakih 14 dni pred presajanjem, da jo obvarujemo pred rjo in škrlupom. Poletno škropljenje s to brozgo je pa pri zeleni neučinkovito, kakor tudi ne pri fižolu, ki ga nekateri še opravljajo.

Prav uspešno sredstvo za razkuževanje semena pa bodisi povrtnine, poljščine ali cvetlic je *ceretan*, rjav pa strupen prašek, ki ga uporabljamo raztopljenega v vodi za namakanje ali v suhem stanju za prašenje semena. Oba načina sta enako učinkovita. Za male količine semena je pripravnejše, ako seme s tem praškom oprašimo. Tudi odpade sušenje semena, ki ga moramo opraviti, ako seme namakamo. Postopamo pa tako: seme stresemo v svetlo steklenico ali v kako drugo stekleno posodo, n. pr. v Weckov kozarec, dodamo prašek in dobro zamašimo. Potem posodo stresamo kakih 5 minut, da je oprašeno vsako posamezno zrno. Na en kilogram semena zadošča malenkost dva grama ceretanovega praška. Da je vse pripravljeno za pomladanske in poletne setve, razkužujemo že pozimi, ker ne izgubi na učinku. Opazilo se je, da ceretan deluje tudi na rast rastlin (stimulacija). Ker je pa strupen, si moramo roke dobro umiti, predno bi jedli ali kadili. Ako bi nam pa od razkuženega semena, n. pr. od žita, kaj preostalo, je porabno za krmo živalim, ako ga dobro operemo; za ljudi pa ni porabno in bi škodovalo.

Z malim trudom in z malenkostnimi stroški se izognemo škodi, ki jo povzročajo bolezni na povrtnini, poljščini in v cvetličarstvu. Ako bi to škodo precenili pri vseh posameznikih, gre v milijone.

Višja Preprostost

Nekateri značaji so že po naravi tako lepi, mili in čisti, da jim je senčna, temnejša stran človeške narave vse življenje tuja. Ta nedolžnost in čistost srca je dar božji. To je redek, dragocen pojav v sebi zaključene harmonije, kakor s šestilom potegnjen krog.

Vendar je še neka drugačna, druga preprostost ki jo smemo krstiti za ‚višjo preprostost', in je vse ganljivejša, zanesljivo tudi bolj ogrožena od prve, zakaj nikoli ni dar, vselej si jo moramo priboriti z bolečinami. Dviguje se kakor spiralna črta počasi, skoraj neopazno in se končuje nekje v neskončnosti.

Če si človek, ki je po naravi kompliciran, privzgoji v potrpljenju svoje usode to višjo preprostost, doseže s tem najprikupnejšo izraznost človeškega bistva.

Vsi smo že srečali takšne ljudi. Po navadi čutimo že ob prvem srečanju do njih globoko simpatijo, združeno z zaupanjem. Človeški so — ne tako kakor popustljiva in ljubezniva prijateljica, temveč na čistejši, jasnejši in kritičneje razumevajoči način.

Morda je njih glavna značilnost, da so se odtegnili sleherni nečimrnosti in si pridobili globoko duševno skromnost, hkrati z absolutno stvarnostjo; ti redki imajo nenavadno zmožnost, da lahko popolnoma pozabijo svojo lastno osebo in se zanimajo predvsem za ono, ležečo zunaj njihovega interesnega kroga. Njihove nazore ne določata moda in družba, njihove želje in njihova hrepenenja se usmerjajo k trajnim vrednotam: delu, ljubezni, prijateljstvu, umetnosti in naravi.

Ob teh ljudeh čutiš, da so v trpljenju znali znižati visoko steno med svojim ‚jazom' in svetom, zavedaš se, da ima steklena kletka, ki v njej večina ljudi preživi svoje življenje, odprto okence tudi zate. Zmožni so v tebi spoznati sebe. In to spoznanje je začetek in pogoj sleherne zavedne dobrote — začetek in pogoj vse človečnosti.

(Po švicarski *Annabelli*)

(Ti štirje modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni.)

Ne mislimo samo nase, temveč tudi na svoje doraščajoče otroke! Naše Metke in Minke, naše Verice in Nadice ne bodo malo ponosne, če bodo za pomlad dobile novo oblekco ali nov pomladanski plašček. Za desetletno gospodičnico je gornji drobnokockasti športni kostimček kakor nalašč. Kroj je preprost, krilce široko, da se otrok lahko giblje, zapestja in ovratnik so pa iz baržuna, da se tako hitro ne umažejo. Kostimček izberimo v veseli, toda umerjeni barvi, da se ga ne bomo prehitro naveličali. Predlagamo vinskordečo ali lešnikovorjavo barvo. Plašček za doraščajočo deklico naj bo kar se da preprost in čistih črt, kakor nam ga kaže naša druga skica. Sešit je iz enobarvnega peščenega blaga, tako da se ne pozna vsak madež na blagu. Klobuček in ovratna rutica sta iste živahne barve, bodisi živomodre, živordeče ali tople rjave barve. Tretji plašček je nekoliko bolj pražnji in ‚gosposki'. Krilo je spet široko in nagubano. Kroj je preprost in bo ostal dolgo v modi. Kostimček, ki nam ga kaže naša četrta skica, bo dekletce lahko nosilo več let za vsakršno praznično priložnost. Jopica je enobarvna, temnomodra ali temnordeča, krilo pa v tisti barvi, ki je temeljni barvi jopice ravno nasprotna.

NAŠ NAGRADNI NATEČAJ

Kotiček za praktične gospodinje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Krhki piškoti

Vzemi 75 dek riževe moke, 25 dek enotne moke ali pa samo 1 kilo enotne moke, 20 dek sladkorja, 4 žličke maščobe, 2 jajčka, 1 prašek ‚Vanilin', za noževo konico jedilne sode, sok in nastrgano lupinico 1 limone in po potrebi vode. Iz tega umesi testo, zvaljaj in izoblikuj razne oblike. Lahko ga pa zmelješ na mesoreznici, ki si ji pritrdila modelček za piškote. Iz te zmesi dobiš približno 150 zelo okusnih in krhkih piškotov.

M. S., Ljubljana

Cvetačna potica z rižem

Osnaži cvetačo, razcepi jo na posamezne cvetke, skuhaj v slani vodi in odcedi. Namaži primerno kozico s poljubno maščobo, potresi s sekljano govedino, povrh mesa deni plast praženega riža, plast cvetače, dalje spet meso, riž in cvetačo; menjavaj toliko časa, dokler ni kozica polna. Potem žvrkljaj 1 jajce, polij čez cvetačo, pridaj na vrh še za oreh masla ali masti in postavi v pečico, da se speče. Tako pripravljena cvetačna jed je zelo okusna in jo daš lahko tudi kot samostojno jed na mizo.

V. K., Ljubljana

Pita iz enotne moke

Zmesi testo iz pol kile enotne moke, 10 dek maščobe, 6 dek sladkorja, enega pecilnega praška, limonove lupinice in vanilijevega praška. Testo naj bo mehko kakor za šarkelj. Polovico testa daj v namazan pekač, povrhu potresi grozdičje ali kakšno drugo suho sadje in po možnosti namaži tudi z marmelado. Vse skupaj pokrij z drugo polovico testa, pusti četrt ure, da se nekoliko dvigne, in speci.

D. M., Ljubljana

Za vsak prispevek, objavljen v »Kotičku za praktične gospodinje«, plačamo 10 lir. Znesek lahko dvignete takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na **Uredništvo »Družinskega tednika«, Kotiček za praktične gospodinje, Ljubljana, Poštni predal 253.**

Pričakajmo pomlad s škarjami in nitjo v rokah!

Pomlad bo prav kmalu tu. Za vas, vašega moža in otroke boste morali pripraviti to in ono. Če hočete, da vas toplo in sončno vreme ne bo presenetilo, kar hitro pohitite z ureditvijo njihove garderobe.

Vse pomladanske obleke, plašče in kostime znosite na zrak, jih stepite in oščetkajte. Čeprav ste jih jeseni z vso skrbjo pripravili za zimsko spanje, se je v njih vseeno nabralo nekoliko prahu, pa tudi neprijetni vonj po naftalinu morate odstraniti. Ko imate vso obleko očiščeno, se prične za vas najtežje delo.

Vaš mož ima že precej oguljen pomladanski plašč. Da bi si kupil novega, se ne more odločiti. Če je blago tako tkano, da ga lahko nosi na obe strani, plašč razparajte, lepo očistite in ga nesite h krojaču. Podlogo kupite po možnosti novo in plašč bo spet kakor nov. Morda lahko prav tako obrnete moževo pomladansko obleko. K plašču in obleki mu kupite nov klobuk, rokavice in samoveznico, in ko bo posijalo toplo sonce, bo ‚njegova' garderoba že pripravljena.

Še več skrbi imate z otroki, z Janezkom in Metko. Oba sta že toliko velika, da strgata vse, kar vidita. Janezku boste iz stare očetove obleke urezali hlačke in kratek bolero, iz svoje bele bluze, ki je ne boste več nosili, pa ljubko bluzico z deškim ovratnikom. Zelo ponosni boste na svojega sinčka, če mu lahko ukrojite prve dolge hlače, s katerimi se bo na pomlad res postavil.

Tudi za Metko bi radi kaj novega za nedeljo in praznik. Imate sicer nekaj oblek, ki bi jih morda zanjo žrtvovali, vendar so za otroka pretemne. Otroke oblecimo v svetle, živahne obleke, ki jih bodo sami na prvi pogled veseli. V omari vam visi že toliko časa rožnata obleka, ki je ne oblečete, češ da ste zanjo že prestari. Iz nje sešijte pomladansko oblekco svoji Metki; zelo vesela je bo, saj bo v njej že cela gospodičnica. Iz modrega krila ji pa sešijte nagubano krilce; zraven se poda rožnata bluza. Iz svojega starega kostima ji lahko urežete pomladanski plašček, iz ostankov volne pa ljubek šopek pisanih cvetlic, ki ji ga pripnete ob vratnem izrezu.

Vrsta je prišla zdaj na vas. Vaš mož je bil nekdaj nekoliko debelejši kakor danes in vi že dolgo hrepenite po njegovi črni obleki. Morda bo letošnjo pomlad tako velikodušen in vam jo bo za pirhe podaril. Obleko najprej sparajte, očistite in nesite h krojaču, da vam bo naredil nov pomladanski kostim. Zraven si kupite klobuk, morda takšnega, ki je podoben prelepemu gnezdecu, obdanemu s kakor dih tanko tenčico. Črna torbica, čevlji, rokavice in bela bluza — vse to imate še od lani — vam bodo pomagali, da boste brezhibno oblečeni.

Ne pozabite tudi, da so letos moderne dvobarvne obleke, krila in bluze in da jih lahko z majhnimi stroški, z nekaj domišljije in spretnostjo ustvarite.

Ko tako brskate po predalih in iščete trakov in raznih ostankov, morda najdete tudi še kakšno staro pleteno jopico, ki je že dolgo ni nihče oblekel. Iz nje spletite ali skvačkajte na novo možu brezrokavnik, ali otrokoma jopico s kratkima rokavoma, ali pa sebi telovnik. Vse nitke, ostanke volne in svile zberite in odberite najprimernejše, da boste z njimi izvezli Metkino oblekco ali pa Janezkovo čepico, ki ste jo sami sešili iz rdečega sukna.

Ne samo obleka, tudi stanovanje mora biti deležno pomladanske prenovitve. Zavese v sobi so se ob spodnjem robu pričele trgati. Odrežite jih in jih imejte za spremembo kratke. Če so pa še dovolj dolge, jim prišijte nove rese, da jih z njimi pomladite. V otroški sobi izvezite bele zavese z majhnimi cvetličnimi šopki, ali pa z domačimi živalcami, račko, psičkom, mucko, kokoško itd.

Namizni prt vam bo zelo hvaležen, če ga nekoliko prenovite. Čipke, ki niso več brezhibne, zamenjajte z novimi. Razna strgana mesta popravite s kvačkanimi ali kleklanimi vložki, ki jih zelo skrbno in nevidno všijemo.

Preproge so vso zimo dovolj trpele. Na nekaterih mestih so se precej odrgnile, tako da ne veste, kaj bi z njimi. Če lahko iz dveh preprog sešijete eno, se kar hitro lotite dela. Šivati jih pa morate tako, da se vzorci ne bodo med seboj odbijali, ker boste s tem dosegli le slab učinek. Pri pirotski preprogi so se rese strgale. S škarjicami previdno izvlečite nekaj podolžnih nitk, da boste dobili spet nove rese, ki jih po pet in pet zvežite. Preproga bo sicer nekoliko krajša, zato pa cela.

Ko boste peljali otroke z novimi oblekcami na sprehod in ko se boste vi in vaš mož postavila v lepi in elegantni obleki, ne pozabite, da so vaše sobe doma puste in prazne, in sicer zato, ker v njih ni cvetja. Prinesite domov nekaj pomladanskih cvetlic in zelenja, da bo tudi vaš dom tako lep in svež, kakor vaša družinica v pražnji obleki.

Z.

Zenska torbica je lahko lična in elegantna, tudi če ni iz usnja. Moda si je poiskala mnogo zanimivih in trpežnih nadomestkov, ki iz njih zdaj ‚usnjarji' izdelujejo moderne ročne torbice. Na prvi sliki vidimo torbico iz sivega sukna, obrobljeno z živordečim usnjem. Nosimo jo na dolgi usnjeni vrvci, obešeno čez ramena. — Druga torbica na spodnji sliki je izrazito pomladanska. Spletena je iz vrvičastih trakov in je zelo enostavna, da se nenavadni material kar najbolj uveljavi. Oblike je moderne, skoraj kvadrataste, in bo nedvomno osvojila srce marsikatere naše bralke.

MODNE POMLADANSKE NOVOSTI

»Že vemo,« bodo rekle naše čitateljice, »spet se bomo vpraševale, za kaj naj se odločimo, za plašč ali za kostim. Ali res ni ničesar novega v modi? Saj so plašči in kostimi, z redkimi izjemami, že toliko let enaki.«

Res je, toda pri najboljši volji ne moremo na svetu ničesar izpremeniti. Tudi letos si bomo pomagale z dobro voljo, domišljijo in iznajdljivostjo vsake posamezne. Varovati se moramo, da s spreminjanjem in popravljanjem ne pokvarimo klasičnega kostima ali obleke, ki morata le ostati klasična. Pri tem nam bo pomagala naša najboljša zaveznica, ki jo še premalo upoštevamo, in sicer barva.

Z barvami lahko dosežemo čudovite učinke, samo pravilno ravnati je treba z njimi. Ali ste se odločili za mornarskosinji kostim? Potem vam svetujemo, da si dokupite lepo rožnat klobuk in rokavice, belo bluzo, vse drugo pa naj ostane strogo temnomodro. Lahko pa oblečete poleg takšnega kostima tudi zelen baret, belo bluzo, vse drugo pa ostane mornarskosinje.

Če ste se odločili za sivo barvo, vam svetujemo, da izpopolnite obleko plašč ali kostim z rumeno barvo. Rumena in siva se lepo ujemata. Rumena ovratna ruta, rumen klobuk, rumene rokavice! Ali: čevlje in rokavice rjave barve v odtenku žgane opeke, poleg rjavo ali belo črtasta bluza. Beli dodatki k sivi obleki so letošnjo pomlad zelo v modi.

Peščeno barvo lahko še bolj premeteno sestavljamo. Zelo lepo boste oblečeni, če boste imeli vso obleko peščene barve. Poleg si obujte rjasto rjave čevlje, rokavice in torbico. Peščena obleka z morskosinjim klobukom in velikim žermim robčkom bo zelo učinkovita. Peščen plašč čez rdečo obleko in belordeče zvit turban bosta dokazala vašo iznajdljivost.

Svetla rjava barva v odtenku cimeta teži po nežni sinji barvi. Klobuk in rokavice zadostujejo. V vročih poletnih dnevih na isto obleko poživimo še s kakšnim belim okraskom. V deževnih dnevih se bomo k obleki, plašču ali h kostimu oblekle v črno, in nihče nas ne bo več spoznal.

Če bomo pomladni praznik tako pričakale, in če bomo znale in imele možnost, klasične plašče in kostime dovolj spretno izkoristiti in izpopolniti z ustrezajočimi barvami, bomo pač za pomlad in poletje čedno in izbrano oblečene.

Plačajte naročnino!

ŠAH

Urejuje A. Preinfalk

Problem št. 230

Sestavil L. I. Lošinsky

[Beli: Ke8, Df4; Tc7; Lc4; Sb5; Pd4. (6 figur). Črni: Ke6; Ta7, h7; Lg8, h8; Sd5; Pf7. (7 figur).]

Mat v 2 potezah

»Močno pa zaman se potiš, če v slabo varianto tiščiš.«

243. FRANCOSKA OBRAMBA

Dorn—Schwammenhöfer

Dunajsko prvenstvo, II. 1943.

1. e4, e6. 2. d4, d5. 3. Sc3, Sf6. 4. Lg5, Lb4 [tej obrambi je dal svoje ime šahist Mac Cutcheon; povzroča zanimive boje] **5. e5, h6. 6. Ld2** [na 6. ef6 črni nima posebnih težav], **L×c3. 7. bc3, Se4. 8. Dg4, Kf8?** [S to potezo imajo črni že nešteto slabih izkušenj, zato igrajo zdaj izključno g6, da si ohranijo možnost dolge rošade z enakovredno igro.] **9. h4, c5** [tu prihaja še malo preizkušeno f5 zelo v poštev]. **10. Ld3, S×d2. 11. K×d2, Sc6** [mnogokrat so igrali brez posebnega uspeha c4. 12. Le2, h5. 13. Df4, Sc6 14. Sf3, De7. 15. Sg5 itd.]. **12. Sf3, Da5. 13. Df4, cd4. 14. S×d4, S×d4. 15. D×d4, Ld7. 16. Th3, Tc8. 17. Tg3, Lb5. 18. a4, L×d3. 19. cd3, Dc5** [črni je igro zelo poenostavil, ne da bi mogel zato kaj laže mobilizirati še drugo trdnjavo; ker se je na g6 bal **20. Tb1, b6. 21. Tb5, Da6. 22. h5, g5. 23. f4** z napadom, zavija v končnico, ki je pa zaradi nesrečnega stolpa tudi brezupna]. **20. D×c5, T×c5. 21. Tg4!** [da poseže tudi na damsko krilo], **b6. 22. Tb4, Ke7. 23. a5, Tb8.** [Če bi črni kmeta vzel, bi po Tb7+ in T×a7 imel kmeta manj, ker bi bilo potem še precej kmetov na deski, bi po daljšem boju končnico trdnjav ne mogel rešiti.] **24. ab6, ab6. 25. Ta7+, Ke8. 26. Tf4!** [zdaj je kmet na kraljevem krilu zapečaten], **Ta5. 27. Ta×f7, Ta2+. 28. Ke3, Tba8. 29. Tf8+, Kd7. 30. T4f7+, Kc6. 31. T×a8, T×a8. 32. Te7, Ta3.** [Edini a jalov up črnega je, da bi kako sprostil kmeta b6.] **33. T×e6+, Kc5. 34. d4+, Kc4. 35. Tc6+, Kb5. 36. Tc8, Ta7. 37. f4.** Tu bodo kmetje hitro odločili, zato se je črni vdal.

Poučna končnica

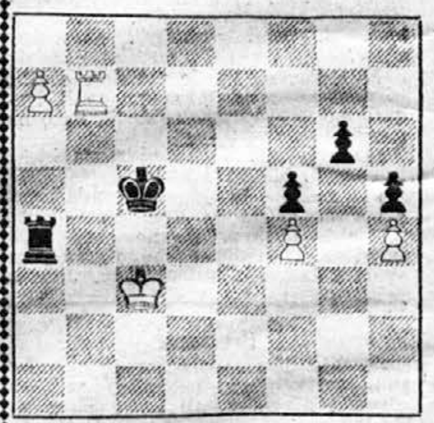

Iz partije Bogoljubov—Cortlever na monakovskem turnirju za evropsko prvenstvo 1941.

Po podjetni a nekoliko netočni otvoritvi in srednji igri je Bogoljubov neizkušenemu Holandcu iztrgal kmeta in se dolgo trudil, da bi dobro se branečega nasprotnika kako prelisičil. V 63. potezi je potegnil Tb7—g7 in črni je odgovoril Kd5. Na Vas je zdaj, da ugotovite, ali je bila to dobra ali slaba obramba in kako bi nadaljevali najbolje za obe strani. Ta končnica je za praktično igro prav poučna in ni brez fines.

Odgovor:

S to nepremišljeno potezo (Kd5?) je črni part jo zapravil. Kakor doslej bi moral še dalje belemu kralju preprečevati dostop na važno polje b4, ki omogoči, da beli kralj podpre prostaka. Igrati bi moral pričakalno 63 ... Ta1!, da bi na 64. Tc7+ odgovoril Kd6 in spet Kc5, kar bi dalo remis zaradi ponavljanja potez; na 64. T×g6 pa T×a7. 65. Tg5, Kd5! 66. T×f5+, Ke4 ostane belemu slabotni robni kmet, ki ga zaradi ugodne kraljevske pozicije tudi hitro uniči. — Bogoljubov je nadaljeval 64. Kb3, Ta1. 65. Kb4, Ke4. 66. Tc7! Ta poteza hitro odloči; njen smisel je priti s šahi za a kmeta, česar črni niti ne more več dobro preprečiti. Tb1+ [na K×f4, 67 Tc4+ in 68. Tc5+ ozir. Tc3+ ter Ta5 (a3)]. 67. Ka4, Ta1+. 68. Kb3, Kd5. 69. Kb4, Tb1+. 70. Ka5, Ta1+. 71. Kb6, Tb1+. 72. Ka6, Ta1+. 73. Kb7, Ke4. 74. Tc6 črni se je vdal: žrtvovati mora tako trdnjavo, a pobere lahko samo kmeta f4. Beli osvoji kmeta g6, nato kmeta h5, ki uteče do nove dame, a stolp se po potrebi žrtvuje za črnega kmeta f.

Rešitev problema št. 229

Črnega kralja postavi 1.) na h1; 2.) na e3; 3.) na a8; 4.) na g7.

Izdaja K. Bratuša, novinar; odgovarja R. Kern, novinar; tiska tiskarna Merkur d. d. v Ljubljani; za tiskarno odgovarja O. Mihalek — vsi v Ljubljani.